

ROMANIAN ACADEMY
Doctoral School of Advanced Studies of the Romanian Academy
“Nicolae Iorga” Institute of History

DOCTORAL THESIS

TAXATION AND FISCALITY IN MOLDAVIA
(FIFTEENTH–SEVENTEENTH CENTURIES)

ABSTRACT

PHD SUPERVISOR:

Dr. habil. Constanța VINTILĂ

PHD CANDIDATE:

Andrei MIREA

Table of Contents

List of Abbreviations.....	7
List of Figures.....	14
I. Introduction.....	16
I.1. Objectives of the Thesis.....	16
I.2. Definitions and Conceptual Delimitations.....	17
I.3. Spatial and Temporal Scope.....	30
I.4. Historical Sources.....	32
I.5. Historiography of the Subject.....	34
I.6. Structure of the Thesis.....	36
 Traditional Fiscality	
What Comprised the “Traditional” Character of Taxation before 1550?.....	38
II. The Mongol Legacy and the Problem of Fiscal Substitution.....	40
II.1. Historiographical Perspectives.....	40
II.2. From Tribute to Taxation.....	47
II.3. Major Fishponds.....	52
III. Tithes in Kind Owed to the Voivode.....	59
III.1. Fiscal Self-Assessment.....	61
III.2. The Tithe on Wine.....	62
III.3. The Tithe on Beehives.....	64
III.4. <i>İlişul</i>	69
III.5. The <i>gorştina</i> on Pigs.....	72
III.6. Economically Specialized Fiscal Communities.....	74
IV. Labor Obligations in Favor of the Voivode.....	77
IV.1. Transport Obligations.....	79
IV.2. Manual Labor Obligations.....	85
IV.3. Military Service.....	87
V. Taxes Paid in Towns.....	90
V.1. Voivode’s Revenues from Towns.....	90
V.2. Townspeople and the Wax Tax.....	92
V.3. Other Taxes for the Voivode from Towns.....	99

VI. The Organization of Tax Collection	101
VI.1. Towards a New Working Methodology	101
VI.2. The <i>ținuturi</i> , Fiscal and Judicial Districts	106
VI.3. Other Fiscal and Judicial Districts	111
VI.4. The Exercise of Power through Delegation	115
VII. Peasants' Obligations towards Local Landowners	119
VII.1. The Conceptual Framework	119
VII.2. Seigneurial Duties	127
VII.3. Days of Labor on the Landowner's Estate	138
VII.4. The Value of Rural Revenues	140
VII.5. Strategies for Managing Rural Revenues	146
VIII. Customs Duties	151
VIII.1. Features of the Moldavian Customs Regime	152
VIII.2. Fifteenth-Century Customs Tariffs	157
VIII.3. Reconfiguration of the Customs Network	167
VIII.4. Petru Șchiopul's Customs Policy	169
VIII.5. Other Customs Circuits	171
VIII.6. Voivode's Revenues from Customs Duties	173
IX. Other Sources of Revenue: Judicial Proceedings and Fines	179
IX.1. The Oldest System for Calculating Fines	180
IX.2. Newer Methods for Calculating Fines	183
IX.3. Voivode's <i>gloabe</i>	184
IX.4. The Expansion of Ecclesiastical Jurisdiction	194

Transformations of the Fiscal System (1550–1700)

The Beginnings of the Voivode's Fiscal Policy	198
X. Social Groups and Fiscal Categories	201
X.1. Fiscal Categories at the End of the Sixteenth Century	202
X.2. Fiscal Categories in the Mid-Seventeenth Century	203
X.3. Peasants <i>de istov</i> , peasants <i>săraci</i>	204
X.4. <i>Curtenia</i>	207
X.5. <i>Vătafii</i>	209
X.6. <i>Răzeșii</i>	210
X.7. Secular Priests	213
X.8. Merchants	218
X.9. Other Fiscal Categories	220
X.10. <i>Ruptașii</i>	220

XI. The Monetization of Fiscality and Its Limits	226
XI.1. The Tax of Fifty Aspers.....	229
XI.2. The Exchange of Small Denomination Coins at the Treasury.....	232
XI.3. Payment of Taxes in Small Denomination Coins.....	237
XI.4. The Tax of Two <i>zloți</i> per Household.....	242
XI.5. The Tax of One <i>ughi</i> per Household.....	248
XI.6. The <i>Taler</i> Tax.....	253
XI.7. The <i>Leu</i> Tax.....	255
XI.8. The Tax of Two <i>Orți</i>	256
XI.9. Towards Partial Conclusions.....	258
XI.10. Accounting Systems of the Treasury.....	259
XI.11. The Limits of Monetization.....	264
XII. The Emergence of Fiscal Censuses and the Notion of Fiscal Domicile	267
XII.1. Fiscal Censuses.....	268
XII.2. Towards a Chronology of Fiscal Censuses.....	277
XII.3. Fiscal Domicile.....	280
XIII. The Intensification of Fiscal Solidarity	285
XIII.1. Historiographical Approaches.....	286
XIII.2. Fiscal Solidarity for Labor Obligations.....	288
XIII.3. The Origins of Fiscal Solidarity.....	289
XIII.4. The Expansion of Fiscal Solidarity.....	292
XIV. New Fiscal Obligations to the State	300
XIV.1. The <i>gorștina</i> on Sheep.....	302
XIV.2. <i>Sulgiul</i>	314
XIV.3. Towards Partial Conclusions.....	317
XIV.4. <i>Camăna</i> in Rural Areas.....	319
XIV.5. The Broadening of the Tax Base.....	320
XIV.6. <i>Fălceria</i> or <i>pogonăritul</i>	323
XIV.7. New Direct Taxes on the Community.....	326
XIV.8. The <i>chilă</i> Tax.....	330
XIV.9. Partial Conclusions for Direct Taxation.....	332
XIV.10. Taxes for the Voivode in Towns (Seventeenth Century).....	333
XV. The Internal Consequences of the Economic Regime of Ottoman Domination	336
XV.1. The Imperial Tax	336
XV.2. The Restriction of Fiscal Privileges.....	344
XV.3. Fiscal Insolvency.....	351
XV.4. The Economic Regime of Ottoman Domination.....	354
XV.5. The Tribute.....	354
XV.6. <i>Peșcheșurile</i>	369
XV.7. Other Political Payments.....	373

XV.8. The Practice of Debt Cancellation.....	381
XVI. Extraordinary Taxes and Failed Taxation Projects.....	384
XVI.1. Examples of Extraordinary Taxes (Sixteenth Century).....	385
XVI.2. Examples of Extraordinary Taxes (Seventeenth Century).....	389
XVI.3. <i>Văcăritul</i>	398
XVII. Corruption, the Beginnings of State Bureaucratization, and the Increase in the Number of Officeholders.....	403
XVII.1. State and Corruption.....	406
XVII.2. Corruption and Tax Evasion.....	409
XVIII. Conclusions.....	416
Bibliography.....	429

ABSTRACT

Our doctoral research examines the development of fiscality in Moldavia between the fifteenth and seventeenth centuries. Its main objective is to understand how the Ottoman factor contributed to changes in this area of state activity east of the Carpathians. Alongside warfare and the administration of justice, fiscality was one of the three main functions performed by the state throughout history. The study of fiscality in fifteenth- to seventeenth-century Moldavia is relevant beyond the field of economic history, since the structure of the fiscal system in a pre-industrial state was often one of the main expressions of political power. In Moldavia, fiscality was closely connected to the broader issue of the political, economic, and social relations with the Ottoman Empire. Whereas in late medieval Western Europe, warfare was the main factor contributing to the development of state fiscal systems, in several regions of Eastern Europe, however, including Moldavia, the Ottoman factor took the place of warfare. The growing political influence of the Ottoman Empire had a direct effect on the expansion of the voivode's fiscal system. The geographical area examined in this study is represented by historical Moldavia, which extending between the Eastern Carpathians, the Dniester, the Danube, and the Black Sea. This political space underwent various changes beginning in the final decades of the fifteenth century, as the Ottoman Empire expanded territorially at the expense of the Moldavian lordship. The territories annexed by the Ottomans are considered here only insofar as they provide suggestions or clarifications necessary for understanding the fiscal phenomena of Moldavia.

The three centuries covered by our research, that is to say the fifteenth to the seventeenth centuries, partly overlap with two important periods in Moldavia's political history. On the one hand, the fifteenth century was the first century of Moldavian statehood for which a relatively substantial body of internal documents survives. These sources allow us to draw conclusions about how the Moldavian fiscal system functioned before the establishment of Ottoman political domination. On the other hand, the period of increasing Ottoman domination over Moldavia, which began in the mid-sixteenth century and continued throughout the seventeenth century, provides particularly rich opportunities for studying the transformation of the Moldavian fiscal system. We therefore shall compare these two periods from the perspective of fiscality. The first, extending to around 1550, may be described as the period of medieval Moldavia and of traditional, customary fiscality. The second began in the second half of the sixteenth century and continued throughout the seventeenth century, when the Ottoman impact can be examined through the changes it brought to the way the country's fiscal system operated. The choice of the mid-sixteenth century as a turning point in the study of fiscality can be justified both by political events and by developments in the fiscal system. Among the political events, one example is Suleiman the Magnificent's campaign in Moldavia in 1538 and its political consequences. Developments in fiscality include the doubling of the Moldavian *haraci* (tribute), the emergence of ruler-ordered fiscal censuses, and Iliăș Rareș's decision to require all privileged social groups to pay the *bir* (the main tax). This measure was applied temporarily but had no known precedent.

The study of fiscality is addressed in several areas of Romanian historiography. In addition to studies devoted specifically to fiscality, there are studies on political and

economic relations with the Ottomans, on the rural economy and the relations between village landowners and the voivode, on the customs regime in towns, on the administrative and political history of the Moldavian ruler, and on monetary history. This is also the main reason why each chapter of our research includes bibliographical references and comments on the relevant part of the historiography. A first observation concerns the historiographical context of our thesis. The history of fiscality attracted considerable interest among historians during the post-war period, when the totalitarian political regime particularly encouraged research in the fields of economic and social history. The collapse of the communist regime in 1989 was followed in Romania, with the emergence of new generations of historians, by a considerable decline in academic interest in economic history in general and fiscal history in particular. This historiographical development seems particularly striking today, as many issues in economic history, including fiscal history, were largely abandoned before receiving special studies or convincing explanations, especially given that, even during the communist dictatorship, many specialists were aware that research methods inspired by Marxist-Leninist principles often allowed for extremely limited forms of analysis. A selective bibliography of special studies concerning the Moldavian fiscal system in the fifteenth to seventeenth centuries should nevertheless include works on the various voivode's taxes introduced throughout the period under investigation (Petre P. Panaitescu, Constantin Cihodaru, Constantin C. Giurescu, Constantin A. Stoide, Nicolae Stoicescu, Nicolae Grigoraș, Alexandru Constantinescu, Mihai Lazăr); on the economic regime of the Ottoman domination (Mihai Berza, Tahsin Gemil, Mihail Guboglu, Mihai Maxim, Valeriu Veliman); on historical vocabulary with fiscal and administrative meanings (Damian P. Bogdan, Alexandru I. Gonța, Aurelian Sacerdoțeanu, Ion C. Chițimia); on the use of credit instruments and fiscal registers (Ioan Caproșu, Constantin Turcu); on fiscal immunities (Valeria Costăchel, Nicolae Grigoraș, Vladimir Hanga); on seigneurial duties and exactions (Vasile Mihordea, Damaschin Mioc, Haralambie Chircă, Ștefan Ștefănescu); as well as on monetary and macroeconomic dynamics (Bogdan Murgescu). Attempts to develop a synthetic view of the evolution of the Moldavian fiscal system over the medium and long term have been relatively limited. A general historiographical observation would be that a considerable part of the research carried out so far has taken the form of lists and inventories of taxes. The authors have been much more interested in identifying the taxes that subjects were required to pay to the voivode than in understanding the mechanisms of the fiscal system itself.

The structure of our thesis is essentially a compromise between the chronological and the thematic approaches. Although the two main parts of the thesis were designed from the outset to reflect two different stages in the development of the Moldavian fiscal system, each part contains, in varying proportions, material from both major stages observed in the evolution of this system. This approach was intended to provide as nuanced a picture as possible of the phenomena and transformations identified through the study of the historical sources. Situating the historical processes under discussion within the *longue durée*, and thus attempting to trace both their origins and their development, sometimes required significant chronological shifts within the same chapter. Both parts of the thesis consist of a brief prologue, intended to provide an overview of the main issue at the heart of each part and, at the same time, to define the concepts that recur in the following sections. Each prologue is followed by eight thematic chapters addressing different aspects of Moldavian fiscality

between 1400 and 1700. The first part of the thesis, entitled “Traditional Fiscality,” focuses on the history of Moldavia in the fifteenth century and much of the following century. The thematic chapters in this first part address fiscal substitution; tithes and customary labor obligations in favor of the voivode; the fiscal regime in Moldavian towns; the organization of the fiscal collection system; seigneurial exactions to which local landowners were entitled from rural communities; indirect taxes derived from customs duties; and sources of the voivode’s revenues represented by judicial proceedings and fines. The second part of the thesis is entitled “Transformations of the Fiscal System” and focuses mainly on the period between 1550 and 1700. Its eight thematic chapters address the relationship between social groups and fiscal categories; the monetization of fiscality and the limits of this process; the emergence of fiscal censuses and the notion of fiscal domicile; the principle of fiscal solidarity in the payment of the ruler’s taxes; the new fiscal obligations towards the state; the internal consequences of the economic regime of Ottoman domination; the introduction of extraordinary fiscal taxes; and the problem of corruption at the financial and administrative levels.

The transformations that took place in the voivode’s fiscal system should be understood as the result of the interaction between external constraints, primarily the political framework created by the regime of Ottoman domination, internal structural limitations, such as the actual possibilities for economic growth or for expanding the ruler’s fiscal system, and political strategies aimed at ensuring the survival of the Moldavian state. These strategies included increasing political payments to the Sublime Porte, the fiscal policies adopted by the reigning voivodes, and the expansion of the bureaucratic apparatus responsible for collecting and managing the ruler’s revenues. For this reason, fiscality appears not only as a financial instrument serving the government, but also as a synthetic indicator of statehood, that is, of the capacity to govern or, in other words, of the ruling elite’s ability to mobilize resources from within the country, and of the balance of power between the state and society. Compared with earlier historiography on Moldavian fiscality, one of the methodological innovations proposed by this thesis lies precisely in shifting the focus from the enumeration of taxes within a descriptive framework to the analysis of the mechanisms through which taxes were imposed and collected. To this end, the study uses a conceptual framework connected to the major research trends in the historiography of European fiscality, while adapting them to the specific features of Moldavian fiscal history.

The period of traditional fiscality in Moldavia refers to the period from the establishment of the voivode’s authority to around the middle of the sixteenth century, when the lordship’s taxation was dominated by a set of fiscal obligations that had gradually taken shape through long-standing fiscal practice. This was a fiscal system largely inherited by the voivode’s institution from the various political authorities that had previously ruled the territory east of the Carpathians. For this reason, we have defined it as being customary and conservative. These features of traditional fiscality were closely connected to the archaic economic structure of the region east of the Carpathians. The fiscal system of the ruler was adapted to a subsistence economy dominated by agriculture, animal husbandry, and beekeeping. As a result, fiscal exactions were made mainly in kind and in the form of compulsory labor and transport services performed for the benefit of the voivodes. The experience of Mongol domination over the territory east of the Carpathians played an

important role in shaping this fiscal system. Some fiscal obligations and administrative practices were taken over and adapted by the Moldavian ruler in a process that we have called fiscal substitution: obligations that had previously been owed to Mongol rulers were gradually taken over by the voivodes. The tribute (*дань*) paid by local inhabitants to the Mongols as early as the thirteenth century was transformed, in the case of Moldavia, through a process of fiscal substitution, into the most important tax paid by Moldavian subjects to their voivode during the fourteenth to sixteenth centuries. The fiscal regime governing the exploitation of the large fishponds in the region of the Danube mouths and the Dniester Liman also appears to have been strongly influenced by the period of Mongol rule. Likewise, the Moldavian customs system incorporated a number of institutional practices inherited from the period of Tatar rule. These can be seen, for example, in the Moldavian-Tatar customs arrangements at Cetatea Albă, the *tarcan* privilege of exemption from customs duties, and the practice of “taking the *tamga*” at the crossing customs post. Thus, traditional Moldavian fiscality cannot be understood as an isolated phenomenon, but rather as the result of regional institutional continuity, in which tradition played a decisive role. Even when specific changes were introduced into the fiscal system, such as adjustments to certain customs duties, the introduction of extraordinary taxes, or the mobilization of labor forces for military or infrastructure purposes, these did not alter the basic structure of the existing fiscal system. Instead, they formed part of older administrative traditions, with identifiable precedents in earlier centuries.

Other defining features of the period of so-called traditional fiscality include the absence of a developed bureaucratic apparatus that could produce taxpayer registers or population censuses; the collection of taxes through local boyars, often without the involvement of officeholders; and the participation of local communities, both town and village communities, through processes of self-assessment and collective assessment. As a result, the local community played an essential role in ensuring the “accuracy” of the fiscal assessment. These practices reflect the predominantly oral nature of fiscal relations and the absence of formal mechanisms for centralized control by the voivode over the assessment and collection of taxes. In terms of the forms of taxation, the system of tithes collected in kind dominated Moldavia’s fiscal system during this period. It consisted of four major taxes imposed on activities considered economically important: the tithes on wine, the tithes on beehives, the *iliș* on grain, and the *gorștina* on pigs. These were supplemented by at the most important of these taxes whose origins, as noted above, lay in the old Mongol tribute. The taxes of this period consisted of agricultural products, animals, and other goods resulting from the basic economic activities, while taxes paid in money were still of entirely secondary importance. The voivode’s revenues were supplemented by war booty, which represented a significant source of income during the first two centuries of the Moldavian state’s existence. Until around the middle of the sixteenth century, the ruling authorities showed a certain reluctance to introduce new permanent taxes. The exception was extraordinary and temporary exactions, justified by special circumstances such as war. During this period, the tax base of Moldavian subjects was relatively narrow, in the sense that a significant share of taxpayers’ sources of income, property, and economic activities was not included in the fiscal system. At the same time, the relationship between the voivode’s fiscal duties and the seigneurial exactions imposed by boyars or ecclesiastical institutions can be described as relatively

balanced. The lack of bureaucratization in the financial administration of the state, the central role of local elites and communities in tax collection, the predominance of taxes in kind, the absence of centralized mechanisms for controlling how taxes were assessed and collected at the local level, and the political reluctance towards fiscal innovation are all features that gave this traditional fiscal system a certain internal coherence. At the same time, however, they made it particularly vulnerable to the economic and political changes of the early modern period.

The intensification of Ottoman political domination over Moldavia throughout the sixteenth century, directly reflected in changes in the level of the obligations owed to the Sublime Porte (for example, the tribute increased fourfold between 1520 and the late 1560s, in addition to the *peșcheșuri* and the political payments made on the occasion of accession to or confirmation on the throne, the value of which increased considerably from the 1560s onward, not to mention the military, labor, transport, and provisioning obligations that Moldavians owed to the Ottoman ruling elites) led to a profound restructuring of the Moldavian fiscal system after the middle of the sixteenth century. The most readily observable transformation was the considerable increase in the number of ordinary direct taxes collected from the taxable population in the villages. Compared with the five taxes that existed during the reigns of Stephen the Great and Petru Rareș, their number rose to more than twenty ordinary taxes by the end of the seventeenth century. This transformation involved a gradual broadening and diversification of the tax base of the taxpayers of sixteenth- and seventeenth-century Moldavia, a structural process that in fact affected the lives of the entire population east of the Carpathians. One of the findings of our research is that the broadening of the tax base in sixteenth- and seventeenth-century Moldavia was systematic and cumulative. Unlike other European cases, where global taxes on income or wealth were preferred, the Moldavian case is distinguished by the fragmented nature of the rulers' fiscal policy. The Moldavian state preferred to tax separately distinct sources of income, goods, and economic activities, adding new taxes as the voivodes sought additional resources. This study identifies three main mechanisms through which the tax base of subjects was expanded during the sixteenth and seventeenth centuries: (a) the introduction of new taxes on previously untaxed economic sectors; (b) the imposition of several taxes on the same economic activity or source of income; and (c) the taxation of finished products in addition to the taxation of raw economic products. It is equally important to note that the expansion of the tax base was not always correlated with economic development or growth. At times, it occurred under conditions of economic stagnation or even decline. Over time, this implicitly led to a gradual erosion of the population's actual capacity to pay taxes. Our analysis also shows that, in the medium term, the broadening of the tax base had contradictory effects. Although it made possible an increase in the voivodes' revenues during the second half of the sixteenth century and the first decades of the following century, it simultaneously contributed to the erosion of the tax base by impoverishing part of the taxpayer population, increasing tax evasion, and destabilizing certain local communities.

The economic consequences of this expansion of the tax base of Moldavian subjects for the ruler's revenues differed in the medium term, that is, over the course of several decades, and in the long term, in this case from one century to the next. The increase in the number of direct taxes effectively doubled the revenues of the voivode's treasury during the

sixteenth century, from an estimate of no more than 150,000 florins for the total annual ruler's revenues towards the end of Stephen the Great's reign to more than 300,000 florins under Petru Șchiopul. The latter period also appears to have been the point at which Moldavia reached a certain financial maximum, or ceiling, for the expansion of ruler's fiscality. Given the country's demographic and economic structures, the actual capacity for further expansion of the Moldavian fiscal system had already reached its limits by the end of the sixteenth century. The gradual introduction of taxes denominated and calculated in monetary terms, six in total, namely the tax of fifty aspers, the tax of two *zloți* per household, the tax of one *ughi* per household, the tax of one *taler* per household, the tax of one *leu* per household, and the tax of two *orți* per household, reflects the state's growing need for cash after the middle of the sixteenth century, particularly in the context of increasing obligations towards the Ottoman Empire. However, the fact that these taxes were conceived as direct taxes on households and applied exclusively to non-privileged social groups clearly indicates the limits of introducing monetized taxation into an agrarian society with precarious access to cash. The gradual reorientation of the rulers' fiscal policy towards taxes collected in money required Moldavian peasants to establish sustained economic contacts with local and regional markets, including markets outside the country. In the long term, however, when the seventeenth century is considered as a whole, the calculation and collection of an increasingly large share of taxes in foreign currency, a phenomenon referred to in our study as the monetization of fiscality, considerably reduced the voivode's treasury's ability to preserve or increase its real revenues in a context of international monetary instability. In other words, as long as the currencies used to calculate the nominal value of taxes remained relatively stable in value, the state could anticipate, with a reasonable degree of certainty, the real revenue obtained from taxation. Once these currencies began to depreciate, the treasury's real revenue also declined if the amounts payable were not adjusted. When monetary depreciation became too pronounced, the fiscal yield of the ruler's taxes declined significantly and became insufficient to cover the state's financial needs. This generally led the lords of Moldavia to introduce new taxes intended to compensate, at least in part, for the loss of revenue. Against the background of the Ottoman-Polish wars fought in the vicinity of Moldavia and, at times, even on its territory, which marked the final decades of the seventeenth century, and in the context of the devaluation of both actual coins and, consequently, the accounting currencies used east of the Carpathians, the annual revenues of the voivode's treasury gradually fell below 300,000 florins from the 1670s onward, reaching only about 200,000 around 1700. This period of declining revenues of the Moldavian treasury also coincided with a reduction in the value of Moldavia's official obligations to the Sublime Porte. This reduction had been agreed upon by the Ottoman authorities in Constantinople in recognition of the difficult economic situation in Moldavia. In 1694, the country's tribute fell to a total of only 14,000 florins, a level it had not reached for more than a century and a half, since the early 1540s.

The analysis of the changing relationship between direct and indirect taxation in Moldavia leads to the general observation that, during the fifteenth century, the voivode's indirect taxes, especially customs duties on the transit or local sale of goods, had a share comparable to that of direct taxes. This was different in the sixteenth and seventeenth centuries, when the rulers' fiscal policy clearly shifted towards direct taxation. This transformation can essentially be explained by the decline, after 1500, of the large-scale

transit trade that crossed Moldavia, the underdevelopment of the urban markets, and Moldavia's integration into the periphery of the Ottoman economic system. During the second half of the fourteenth century and throughout the following century, the profitability of indirect taxes for the ruler's treasury resulted mainly from the possibility of taxing a considerable flow of luxury and manufactured goods, especially silk, cotton, pepper, and cloth, that crossed Moldavia between the Black Sea region and Central Europe. Under the reign of Stephen the Great, particularly in times of peace, customs revenues must have been more significant than those known from the period of Petru Șchiopul, when the country's customs were leased for one fiscal year at a price of approximately 50,000 florins. The voivode's revenues from customs duties declined gradually throughout the seventeenth century, reaching around 1700 a level of approximately 12,000 florins, that is, no more than 6% of the total annual revenues of the ruler's treasury. The taxation of predominantly local Moldavian products, under conditions of declining trade in luxury and manufactured goods after the end of Stephen the Great's reign, was not financially profitable for the treasury. The main consequences of this development were the increasingly rural character of ruler's fiscality in the sixteenth and seventeenth centuries and the growing dependence of the state treasury on direct taxes, which were more predictable but also more burdensome for taxpayers from an economic and social perspective. In this thesis, we have attempted to highlight the theoretical distinction between nominal fiscality, the theoretical value of the taxes imposed, and effective fiscality, the amounts that actually reached the treasury. This distinction proves essential for understanding how the Moldavian fiscal system functioned. Our analysis shows that an increase in the tax burden does not automatically result in a proportional increase in the state's net revenues. On the contrary, increased fiscal pressure stimulates tax evasion in the medium and long term, reduces the efficiency of tax collection, and increases the loss of resources caused by the corruption of those who act as fiscal intermediaries between taxpayers and the lordship. In light of the sources examined, the main long-term development that can be readily identified is, of course, the significant increase in the state's fiscal pressure on ordinary taxpayers.

Beginning in the seventeenth century, the historical sources available to us make an increasingly clear distinction between the ordinary and extraordinary revenues of the Moldavian voivodes, a development connected to the growing importance of extraordinary taxes during this period. Essentially temporary fiscal instruments, closely linked to particular political, military, and financial circumstances, extraordinary taxes responded to the immediate needs of the Moldavian lordship: from paying the financial obligations owed to the Sublime Porte to supplying food to the Ottoman army or financing the costs of obtaining and maintaining the throne. The frequent invocation of the "imperial orders" from Constantinople as justification for new taxes indicates that the voivodes consciously used the external pressure represented by the Ottoman Empire as the main argument for internally legitimizing its fiscal policy decisions. Extraordinary taxes thus became an important means through which Ottoman domination was "internalized" within the fiscal structures of Moldavia. Numerous plans for extraordinary taxes failed or were quickly abandoned, either because the level of taxation was considered excessive or because of the social and political resistance of taxpayers. This indicates the existence of a threshold of fiscal tolerance beyond which the ruler's authority risked internal destabilization, taxpayer revolt, or even the loss of

the throne. In this context, episodes in which rulers deliberately abandoned plans to introduce new taxes (such as the well-known case of Petru Șchiopul, who, after adopting several fiscal innovations that had caused domestic discontent, eventually decided to leave the Moldavian throne voluntarily because he could no longer keep pace with Ottoman financial demands) should be interpreted as expressions of a pragmatic assessment of the relationship between potential ruler's revenues and the political costs of excessive taxation. Moreover, the conditioning of boyar's support for pretenders on a promise not to introduce new taxes, as recorded in seventeenth-century sources, shows that ruler's fiscality had become a central element of internal political negotiations in pre-modern Moldavia. Nevertheless, the experiences of extraordinary ruler's taxation in the seventeenth century reflect not only the overall flexibility of the fiscal system, but also the growing ability of the lordship to mobilize monetary resources from all social groups in the country: villagers, townspeople, the boyar elite, and the clergy alike. In the final decades of the seventeenth century, in addition to the ordinary tax burden, the exceptional scale reached by extraordinary exactions of the voivodes within the Moldavian fiscal system makes it possible to identify a distinct extraordinary tax burden. In certain fiscal years, this could amount to approximately 3 florins, meaning that almost 40% of the total ruler's tax burden could consist of extraordinary taxes. In the medium and even long term, these developments contributed to the persistence of a high tax burden on the taxpayer population, which, under certain circumstances, could be paying around 1685 taxes that were economically as burdensome as, or perhaps even more burdensome than, those imposed at the turn of the sixteenth and seventeenth centuries.

Throughout the entire period examined, taxpayers in rural Moldavia were simultaneously subject to both ruler's fiscality and seigneurial duties, within a system that we have called double taxation. The unprecedented expansion of voivode's taxes in the sixteenth and seventeenth centuries produced a structural imbalance within this system. The principle of double taxation, which lay at the very center of the Moldavian fiscal system, therefore requires some clarification. Following the formation of the state east of the Carpathians, the overwhelming majority of Moldavian peasants had to fulfill simultaneously a series of obligations towards the voivodes and another, comparable, series of obligations towards local landowners, whether secular or ecclesiastical. Especially in the early period, the two spheres of exaction showed numerous similarities: the old ruler's *iliș* corresponded to the tithe "from the ploughed land" owed to the local landowner, just as the traditional tithes on beehives and wine, the *gorștina* on pigs, and manual labor, including, among other things, transport services and haymaking, were among the obligations commonly imposed by both the voivodes and the village landowners. The unprecedented expansion of voivode's fiscality after the middle of the sixteenth century profoundly altered the balance of power within this fiscal system in favor of the voivode, effectively eliminating the relative balance between the levels of the political ruler's and seigneurial exactions that had dominated the system for more than two centuries. The rapid increase in the number and value of taxes owed to the Moldavian state acted, simply by exhausting the actual capacity to extract the rural surplus, as a factor limiting the ability to expand seigneurial duties. Essentially, this was an unequal competition between the voivodes and local landowners for the same surplus of agricultural products. While ruler's fiscality gradually moved towards monetization, bureaucratization, and diversification, seigneurial duties remained predominantly anchored in local tradition,

preserving not only the oral component of payment agreements but also the customary ways of fulfilling obligations in kind and through physical labor. This structural asymmetry explains why the boyar elite and ecclesiastical institutions, monasteries, bishoprics, and the metropolitan see, were unable to transform customary obligations into monetary payments: the state's fiscal pressure on its subjects made such monetary conversion impracticable. This also explains the partial shift in the sources of the boyar elite's wealth, away from seigneurial revenues, which were becoming increasingly insufficient, towards those considered "public," which were rapidly expanding and derived from access to public officeholdership. This indicates that, after the middle of the sixteenth century, the power of the country's socio-economic elite increasingly rested on the fiscal structures of the Moldavian state.

In the Romanian Middle Ages, the seigneurial rights were not conceived as an abstract right of land ownership, but as a set of rights to extract resources from a village community. This traditional understanding explains both the absence of estate registers for the period under investigation and the predominantly oral character of fiscal agreements. As might be expected, seigneurial duties were not established through general rules, but through local negotiations adapted to the available natural resources, changing power relations, and community traditions of payment. Consequently, the structure of seigneurial obligations varied considerably from one village to another and even within the same village, where a genuine social, economic, and fiscal stratification can be observed. The tithe was likewise not a uniform fiscal practice applied throughout Moldavia, but one shaped at the local level: it could mean one tenth of a product, one peasant beehive for each apiary, one fifth of the fish caught, or even a fixed payment, independent of seasonal fluctuations in the harvest. Collection was carried out through local intermediaries, appointed either by the landowner or by the village, which sometimes created overlapping and conflicting claims of authority. This dual mediation at the point of collection reflects, rather, the existence of an unstable balance between community autonomy and the control exercised by the local landowner. The intervention of the voivodes was relatively rare and occurred only in specific cases, with the ruler most often acting as an arbiter in situations involving persistent conflicts. This demonstrates that the economic and legal relations between peasants and local landowners were not normally regulated by the state. Nevertheless, as noted above, the development of ruler's fiscality after the middle of the sixteenth century blocked the possibilities for expanding seigneurial exactions. This imbalance within the Moldavian fiscal system became visible and even quantifiable in the seventeenth century: we have estimated that the fiscal burden imposed by the voivodes at that time was approximately three times greater than the nominal amount of the annual obligations owed by an average peasant family to its local landowner.

The restriction of the fiscal immunities traditionally enjoyed by Moldavia's social elite was a gradual and phased process, involving a succession of fiscal measures often motivated by immediate political and financial circumstances and unfolding over several centuries. Our thesis focuses mainly on its early stages, in the sixteenth and seventeenth centuries. The analysis of the main stages through which the boyar elite, monasteries, and high clergy were gradually incorporated into the category of taxpayers is important for understanding the historical process of fiscal uniformization of society. This development, however, should not be equated with the emergence of an equitable fiscal system. The

integration of the elites into the taxpayer population began from the lower levels upwards, initially targeting privileged groups of secondary importance (*vătafi*, *răzeși*, etc.), which were incorporated into the fiscal system more easily, earlier, and more consistently than the great boyars and high clergy. The first taxes imposed on the great boyars, monasteries, and high clergy were extraordinary in nature. They were justified by the voivodes through pressing political needs, such as the payment of the *haraci* or other expenses at the Sublime Porte, compliance with Ottoman orders, or confirmation of the throne, and were sometimes presented as “loans” to be repaid. The payment of the imperial tax intended to cover the tribute owed to the Ottoman Empire was the main instrument in the erosion of traditional fiscal immunities. It was the first tax for which even the highest-ranking officials were required, albeit occasionally, to contribute directly. Nevertheless, until the middle of the seventeenth century, the fiscal privileges of the social elites remained largely intact, apart from occasional contributions. The great boyars, monasteries, and high clergy were generally exempt from ordinary taxes. The reign of Eustatie Dabija marked a turning point, through the systematic taxation of the elites with several older princely taxes, the *gorștina* on sheep and pigs and the tithe on beehives, which were converted into monetary taxes for the new taxpayers, and through the emergence of new ruler’s taxes paid by the entire population of the country regardless of socio-legal status, as was the case with the *fălcerie*. As might be expected, the taxation of the elites produced immediate economic consequences, including the sale by monasteries and high clergy of their landed possessions (vineyards, livestock, villages, serfs, and other assets), in order to obtain the coins necessary to pay taxes to the treasury. Nevertheless, the persistence of individual exemptions confirms the incomplete nature of the reforms of this period, since fiscal privileges did not disappear entirely but became even more individualized, being granted selectively through voivodes’ charters. The resistance of the boyar elite to the expansion of fiscality is mentioned in the surviving sources and culminated in episodes of armed revolt organized by certain boyar groups against the ruler in power. This shows that the taxation of the elites was perceived as a serious infringement upon their traditional status. By the end of the seventeenth century, the Moldavian boyar elite was already relatively well integrated into the fiscal system and was required to contribute periodically to a whole range of ordinary and extraordinary ruler’s taxes, including highly unpopular exactions such as the “tax on papers” (*darea hârtiilor*) and the *văcărit*. This was nevertheless done under a differentiated fiscal regime compared with the other socio-fiscal categories in the country. On the eve of the Phanariot period, the circle of fiscal privileges had therefore narrowed considerably, remaining almost exclusively restricted to the great boyars holding offices in the princely council, who were increasingly regarded as a distinct social group within the Moldavian elite.

Fiscal censuses in pre-modern Moldavia were, first and foremost, administrative instruments adapted to the immediate needs of taxation. In the medium term, however, they became an important tool for strengthening the state’s capacity for direct taxation from the middle of the sixteenth century onward, as the voivodes increasingly needed to base the new fiscal demands on estimates of the number of taxpayers and, in some cases, even of their tax base. The introduction of fiscal censuses can only be understood in close connection with the increase in the tribute and other monetary obligations owed by Moldavia to the Sublime Porte. The basic unit recorded in these censuses was the household, represented for fiscal

purposes by the head of the family, who was recorded by name in the treasury registers. This practice gave the notion of fiscal domicile a central role: the place where a taxpayer had been registered during the census simultaneously became the place where that taxpayer was expected to pay his taxes. The practice of searching for taxpayers in the registers according to their district and village of origin demonstrates that the censuses established a new administrative relationship between the taxpayer, the local community, and the tax burden. One of the main consequences of this bureaucratic development was therefore the strengthening of community fiscal solidarity in the payment of ruler's taxes. This policy of increasing fiscal solidarity represented a new form of collective responsibility imposed from outside the local community by the voivode's authorities, with the main purpose of maximizing treasury revenues. In this new context, local communities were required to cover the unpaid taxes of those who had fled or were insolvent, showing that the ruler's policy of fiscal solidarity functioned as an instrument of fiscal and socio-economic coercion. Nevertheless, the census operations carried out in pre-modern Moldavia were imperfect, partial, and fragmentary, which meant that their results served primarily an indicative purpose. The lack of standardized registration criteria according to socio-fiscal categories, incorrect entries, terminological variations, recording or compilation errors, deliberate underassessment, and the absence of effective means of verifying the competence and honesty of local officials considerably limited the intended efficiency of the censuses. These shortcomings even generated social tensions, especially at the numerous moments when the information recorded in the registers no longer corresponded to the realities encountered locally by the tax collectors during the fiscal season.

The gradual transition from quota-based taxes to apportioned taxes, without the former disappearing completely from the voivodes' fiscal practice, appears to mark a significant change in the financial and administrative outlook of the state, since the introduction of apportioned taxes presupposed the existence of fiscal censuses that made it possible to acquire an approximate knowledge of the number and condition of taxpayers. The example of the *iliș* is illustrative in this respect. Originally a traditional tithe (that is, a quota-based tax) collected in kind from the grain harvest of the household, the *iliș* became, by the end of the sixteenth century and throughout the seventeenth century, an apportioned tax, often collected in money according to differentiated amounts established on the basis of the taxpayer's fiscal category, or, when necessary, in kind, in the form of fixed quantities of grain imposed by the treasury on taxable communities. At the same time, the introduction during the seventeenth century of taxes based on the area of land and on movable and immovable wealth, even though most of them took the form of extraordinary taxes, represents a significant attempt made by the voivodes to stabilize the object of taxation. This had the effect of disconnecting these taxes from fluctuations in annual economic productivity (which was, in fact, one of the traditional criteria of taxation inherited from the medieval period) while also increasing the tax burden on taxpayers in years of poor agricultural harvests.

As we have attempted to demonstrate in our research, the fiscality of Moldavian towns reflects both local economic particularities and the power dynamics between the lordship and the representatives of the town communities east of the Carpathians. It can reasonably be argued that the fiscal system of Moldavian market towns cannot be understood without taking into account the local overlap of several dimensions of taxation. On the one

hand, many townspeople were subject to general taxes, such as the ruler's *dan*' tax, which were connected to the household (the house serving as the basic fiscal unit), the status of the head of the family, and even the household's involvement in agriculture. Agricultural tithes were by no means foreign to the economic and financial environment of the townspeople. On the other hand, a number of taxes were distinctly urban in character, being connected to economic activities that required a certain degree of economic specialization found almost exclusively in the world of the towns: trade, crafts, the production of beverages, or the processing of raw materials. This coexistence of taxes considered "urban" and "rural" within Moldavian towns shows, in fact, that the world of the Moldavian townspeople was not strictly separated from agriculture, but rather represented a world of mixed economies, in which trade, crafts, and agricultural exploitation of the surrounding fields coexisted. One defining element of the fiscality of Moldavian towns in the early period was the *camăna de ceară*, which stands out both because of its antiquity and because of its method of calculation and, most likely, collection. The fact that one of the most important urban taxes was initially paid in kind, in wax blocks, indicates Moldavia's integration into a broader regional economic context characterized by the circulation of wax as a commodity of exchange and means of payment. The choice of the *camăna* as a unit of measurement and of wax as the object of the ruler's tax reflects both the practical influence of Galician merchants during the period when the Moldavian towns were taking shape and the existence of a relatively solid local economic base founded on beekeeping and specialized wax production in the towns. Analysis of the sources suggests that, initially, the *camăna* had a broad and communal character, being paid by most households in the town as a sign of belonging to the community of townspeople, regardless of the taxpayers' actual occupations. Its subsequent development, particularly visible in the seventeenth century, indicates, however, a significant narrowing of the scope of its collection. The tax became increasingly associated with specific economic or craft activities, such as furriers' workshops, sheepskin processing, beverage production, and others. This was also the period when the payment of ruler's taxes in money by the townspeople tended to become widespread. At the same time, merchant communities around the ruler's courts became increasingly involved in exchanging the small-denomination coins received by the treasury from monetary taxes into hard currency. This development was accompanied by the imposition in towns of extraordinary taxes such as the "money tax" (*banii*), the "shortage of money" tax (*lipsa banilor*), the "loan money" tax (*banii de împrumut*), and the "tax on papers" (*darea hârtiilor*). The fiscality of the towns was also characterized by a marked diversification of ordinary taxes during the seventeenth century, when numerous new taxes appeared, including those on tallow, hides, *bezmăn*, *cepărie*, *buărul*, and waste (*gunoiul*). Although the amounts payable and the mechanisms through which these taxes were imposed most often remain unclear, their mere proliferation indicates the voivodes' continuing effort to exploit urban economic activities for fiscal purposes. Finally, another noteworthy aspect is the active role played by guilds and the local administration of the towns in collecting voivodes' taxes. Guild elders, *șoltuz* officials, and *pârgari* coexisted in fiscal practice with ruler's officials, often producing an overlap of jurisdictions that could lead to local conflicts. This reflects both the relative autonomy of the townspeople communities and the growing interest of the lordship in controlling the fiscal flows that supplied the treasury.

The gradual increase in ruler's fiscality throughout the period under investigation was the determining factor behind the bureaucratization of the Moldavian state. The rapid multiplication of ordinary voivodes' taxes after the middle of the sixteenth century required the expansion of the fiscal and administrative apparatus both at the central level and at the regional level of the districts (*ținuturi*). It is important to emphasize, however, that bureaucratization took place through the proliferation of offices rather than through a clearer definition of the powers held by officials. It is true that the emergence of a large number of new offices and positions indicates a gradual specialization of fiscal and administrative activities. These developments, however, took place without rigorous boundaries between areas of responsibility, meaning that overlapping jurisdictions and competences eventually became structural and created favorable conditions for local conflicts and abuses of power. The expansion of written administrative practices marked a change in fiscal thinking, as the gradual transition towards the production of nominal records of taxpayers (*pre catastiv*) reflects a new approach to fiscal control over subjects. The Moldavian lords were no longer concerned only with collecting the revenue due from taxes, but also with identifying and even fixing the taxable population within a more clearly defined and delimited administrative space. In this context, the bureaucratic culture of "papers" (*hârtii*) became an important instrument of fiscal governance. Written mandates, receipts, circular letters, registers, and ruler's orders became increasingly common in financial practice, around which a specialized financial vocabulary gradually developed. These developments also created a growing need for new technical skills among an expanding group of officials whose work was carried out outside the ruler's chancery, including the verification of the authenticity of documents, seals, handwriting, and other features. This, in turn, increased the overall complexity of the state's administration.

This first stage of bureaucratization was not accompanied by the institutionalization of official responsibility, since officials continued to act on the basis of personal responsibility towards the person who appointed them to office. In the medium term, this logic of loyalty considerably limited the voivodes' ability to control financial and administrative activities. For this reason as well, corruption appears to have increased alongside the consolidation of the state's fiscal administration. The growth and diversification of the resources collected by the treasury that had to be administered, the absence of regular salaries for ruler's officials, their remuneration through shares of the revenues collected, and the voivodes' relative tolerance of abuses created favorable conditions for the development of corruption. Tax evasion and abuse sometimes operated according to different but complementary logics. Some agents of the ruler's fiscal administration artificially reduced the taxpayers' fiscal base in exchange for private benefits, while others sought to maximize tax collection, at times going beyond the instructions contained in the ruler's mandates in order to increase their own earnings. The lordship's "anti-corruption" campaigns were, in fact, measures dictated by particular circumstances and intended primarily to regulate temporarily relations of power and fiscal flows under conditions of overlapping jurisdictions and areas of responsibility. They appeared almost exclusively in contexts of internal competition for resources, without seeking to reform the fiscal system. Taken as a whole, the Moldavian state appears as an expression of a dominant political coalition, within which administrative and fiscal structures essentially served the economic and political reproduction of the elites. The

expansion of the bureaucratic apparatus merely reinforced this historical tendency, increasingly limiting over time the ability of subjects to resist or challenge it.

Bibliography

Archival sources

- Archivio di Stato di Genova, Notai Antichi, filza 732, filza 770.
Archivio di Stato di Genova, San Giorgio, Sala 34, 590, 1226, Massaria Caffae, 1381-1382.
Biblioteca Academiei Române din București, Fond Documente Istorice.
Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Cluj-Napoca, Fond Documente românești din Bistrița.
Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași, Fond Spiridonie.

Edited sources

- Acta Alexandri Regis Poloniae, Magni Ducis Lithuaniae (1501-1506)*, ed. Fryderyk Papée, Kraków, Nakładem Polskiej Akademii Umiejętności, 1927.
Agache, Dumitru; M. Voiculescu, *Documente moldovene din secolele XVI-XVII*, în AIIAI, vol. XXIII, nr. 2, 1986, p. 793-814.
Akty odnosząsja k historii Zapadnoj Rossii, vol. I (1340-1506), Sankt-Peterburg, Tip. II otdelenija Sobstvennoj E.I.V. Kanceljarii, 1846.
Akty Vilenskago magistrata i magdeburgii, Vil'na, Tipografija A. G. Syrkina, 1879.
Antonovici, Ioan, *Documente bârlădene*, vol. III, *Acte de proprietate ale moșiiilor Pălădești*; vol. IV, *Acte de la mulți șoltuzi și dregători ai Bârladului și alte acte vechi de prin seculii XV, XVI, XVII, XVIII și XIX*, Bârlad, Tipografia și Legătoria de cărți „Constantin D. Lupașcu”, 1915-1924.
Babinger, Franz, *Robert Barge, un voyageur anglais dans les pays roumains du temps de Basile Lupu (1652)*, în AARMSI, s. III, t. XVII, 1935-1936, p. 141-189.
Bak, János M. (ed.), *Decreta Regni Mediaevalis Hungariae. The Laws of the Medieval Kingdom of Hungary*, Budapest, USU Libraries, 2019.
Bălan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. I (1507-1653); vol. II (1519-1662); vol. III (1573-1720), Cernăuți, Institutul de Arte Grafice și Editură „Glasul Bucovinei”, 1933-1937.
Bălan, Teodor, *Documente bucovinene*, vol. VII (1464-1740), ediție îngrijită de Ioan Caproșu, indice de Arcadie Bodale, Iași, Editura Taida, 2005.
Bălan, Teodor, *Șase documente polone din sec. al XVII-lea referitoare la Moldova*, în RA, vol. VII, nr. 2, 1947, p. 330-342.
Beldiceanu, Nicoară, *Les actes des premiers sultans conservés dans les manuscrits turcs de la Bibliothèque nationale à Paris*, vol. I, *Actes de Mehmed II et de Bayezid II du Ms. fonds Turc Ancien 39*, Paris-La Haye, École des hautes études en sciences sociales, 1960.
Berindei, Mihnea; Gilles Veinstein, *L'Empire ottoman et les Pays roumains, 1544-1545. Étude et Documents*, Paris-Cambridge, Éditions de l'EHESS-Harvard Ukrainian Research Institute, 1987.

- Bodale, Arcadie M., *Noi documente moldovenești din Arhiva Metohului Sfântului Mormânt din Constantinopol (1618-1857)*, în AȘUI, vol. LII-LIII, 2006-2007, p. 27-74.
- Boga, Leon T., *Documente basarabene*, vol. XI, *Hrisoave și cărți domnești (1654-1677)*; vol. XIV, *Hrisoave și cărți domnești (1607-1806)*; vol. XVIII, *Acte privitoare la satul Ohrincea-Orhei (1612-1810)*, Chișinău, Tipografia Eparhială „Cartea Românească”/Tipografia „Presa Bună”, 1930-1936.
- Bogdan, Damian P., *Cinci acte moldovenești din anii 1438, 1531, 1601, 1604 și 1668*, în RI, tom. 29, nr. 2, 1976, p. 241-253.
- Bogdan, Ioan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, vol. II, *Hrisoave și cărți domnești (1493-1503), tratate, acte omagiale, solii, privilegii comerciale, salv conducte, scrisori (1457-1503)*, București, Atelierele Grafice Socec & Co., 1913.
- Bulat, Toma G., *Din documentele Mănăstirii Văratec*, în „Arhivele Basarabiei”, vol. VII, nr. 2, 1935, p. 169-180.
- Burac, Constantin, *Documente din cancelaria domnului țării Moldovei Antonie Ruset (1675-1678) (I)*, în „Hrisovul”, vol. XV, 2009, p. 262-274.
- Cantemir, Dimitrie, *Descriptio antiqui et hodierni status Moldaviae*, traducere din lb. latină și indici de Dan Slușanschi, București, Institutul Cultural Român, 2006.
- Caproșu, Ioan, *Documente moldovenești din arhive vieneze*, în AIIAI, vol. X, 1973, p. 399-410.
- Caproșu, Ioan, *Documente moldovenești inedite din vremea Movileștilor*, în AIIAI, vol. VI, 1969, p. 227-236.
- Caproșu, Ioan, *Documente românești din secolul al XVII-lea*, în AȘUI, vol. XXXIV, 1988, p. 79-90.
- Caproșu, Ioan, *Noi documente moldovenești din arhive vieneze*, în AIIAI, vol. XI, 1974, p. 187-198.
- Caproșu, Ioan, *O condică de documente a familiei Donici (I)*, în AȘUI, vol. XXXV, 1989, p. 65-88; (II), în AȘUI, vol. XXXVI, 1990, p. 105-125.
- Caproșu, Ioan, *Structuri fiscale și administrative într-un catastif moldovenesc de vistierie din 1606*, în AIIX, vol. XXX, 1993, p. 253-278.
- Caproșu, Ioan; A. Pricop, *Documentele satului Rânghilești (I)*, în CI, vol. III, 1972, p. 315-331.
- Caradja, Constantin I., *Dosarul unei moșii domnești (Răcăciunii)*, Vălenii de Munte, extras din RI, vol. XII, nr. 7-9, 1926.
- Catalogul documentelor moldovenești din Arhiva Istorică Centrală a Statului*, vol. II (1621-1652), vol. înlocmit de Mihai Regleanu, Iulia Gheorghian, Veronica Vasilescu și Doina Duca; vol. III (1653-1675), vol. întocmit de Mihai Regleanu, Doina Duca, Constanța Negulescu, Veronica Vasilescu, Cornelia Crivăț, prin colaborarea Ileanei Leonte și lui Mihail Fănescu; vol. IV (1676-1700), vol. întocmit de Mihai Regleanu, Doina Duca Tincuțescu, Veronica Vasilescu, Constanța Negulescu, prin colaborarea Ileanei Leonte și lui Mihail Fănescu; vol. V (1701-1720), vol. întocmit de Veronica Vasilescu și Doina Duca-Tincuțescu; supliment I (1403-1700), vol. întocmit de Maria Soveja, Mihai Regleanu, Doina Tincuțescu, Marcel Ciucă, Gabriela Birceanu; București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1959-1975.

- Catalogul documentelor turcești*, vol. I-II, întocmite de Mihail Guboglu, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1960-1965.
- Călători străini despre Țările Române*, supliment I, volum întocmit de Ștefan Andreescu, Marian Coman, Alexandru Ciocîltan, Ileana Căzan, Nagy Pienaru, Ovidiu Cristea, Tatiana Cojocar, București, Editura Academiei Române, 2011.
- Călători străini despre Țările Române*, vol. I, ed. Maria Holban; vol. II, ed. Maria Holban, Paul Cernovodeanu, Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru; vol. III, ed. Maria Holban, Paul Cernovodeanu, Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru; vol. IV, ed. Maria Holban, Paul Cernovodeanu, Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru; vol. V, ed. Maria Holban, Paul Cernovodeanu, Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru; vol. VI, ed. Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Mustafa Ali Mehmed; vol. VII, ed. Maria Holban, Paul Cernovodeanu, Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru; vol. VIII, ed. Maria Holban, Paul Cernovodeanu, Maria Matilda Alexandrescu-Dersca Bulgaru; București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1968-1983.
- Chmiel, Adam, *Zbiór dokumentów znajdujących się w bibliotece hr. Przezdzieckich w Warszawie*, Kraków, K. Przezdziecki, 1890.
- Chotkowski, Władysław, *Rzemiosła i cechy krakowskie w XV wieku*, Kraków, Drukarnia „Czasu” Fr. Kluczyckiego i Spółki, 1891.
- Ciorănescu, Alexandru, *Documente privitoare la istoria Românilor culese din Arhivele din Simancas*, București, Imprimeria Națională, 1940.
- Clit, Costin, *Boieri și moșii de pe Valea Crasnei, ținutul Vaslui. Familia Miclescu – documente inedite (sec. XVII-XVIII)*, în „Prutul. Revistă de Cultură”, vol. IX, nr. 2, 2019, p. 131-202.
- Clit, Costin, *Documente hușene*, vol. I (1655-1883); vol. II (1648-1880); vol. III (1595-1884); vol. IV (1631-1865); vol. V (1637-1829), Iași, Editura Pim, 2011-2023.
- Clit, Costin, *Documente privitoare la istoria mănăstirii Secu din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, în „Prutul. Revistă de cultură”, vol. VII, nr. 1, 2017, p. 141-194; (II), vol. VII, nr. 2, 2017, p. 127-156.
- Clit, Costin, *Documente privitoare la istoria mănăstirilor Tazlău și Măstăcani de la ținutul istoric al Bacăului (1653-1741)*, în „Carpica”, vol. LIV, 2025, p. 88-125.
- Clit, Costin, *Documente privitoare la istoria Târgului Neamț și a mănăstirilor din jur (secolele XVII-XVIII)*, în „Acta Bacoviensia. Anuarul Arhivelor Naționale Bacău”, vol. XVI, 2021, p. 17-48.
- Clit, Costin, *Documente privitoare la mănăstirea Florești, județul Vaslui*, Iași, Editura Pim, 2020.
- Clit, Costin, *Negustori străini stabiliți în Galați și moșiile lor de la Șendreni și Dănceni, ținutul Covurluiului: Rustea din Șarhorod. Documente*, în „Danubius”, vol. XXXIX, 2021, p. 33-116.
- Clit, Costin; Cosmin Niță, *Documente moldovenești din ținutul Neamț*, în „Prutul. Revistă de Cultură”, vol. XII, nr. 1-2, 2022, p. 125-192.
- Codex Diplomaticus Silesiae*, vol. XIV, *Liber Foundationis Episcopatus Vratislaviensis*, ed. Hermann Markgraf, Johann Wilhelm Schulte, Breslau, Josef Max & Comp., 1889.

- Codrescu, Theodor, *Uricarul*, vol. II, *Hrisoave, anaforale și alte acte ale Moldovei, din suta XIV-a până la a XIX-a*; vol. V, *Hrisoave, tratate, și alte acte atingătoare de Moldo-Valahia*; vol. VI (1461-1854), *Hrisoave, ispisoace, urice, anaforale, proclamațiuni, hătișerife, și alte acte de ale Moldovei și Țării Românești*; vol. VII, *Diverse acte care pot servi la istoria românilor*; vol. X; vol. XII; vol. XIV; vol. XX; vol. XXI; vol. XXIII; Iași, Tipografia Buciumului român, 1862-1895.
- Colecția de documente de la Arhivele Statului Bacău (1424-1848)*, ed. Dumitru Zaharia, Emilia Chiriacescu, Corneliu Căramidaru, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1976.
- Condica lui Constantin Mavrocordat*, vol. II-III, ed. Corneliu Istrati, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2008.
- Constantinescu, D., *Documente moldovenești din secolele XV-XVII*, în AIIAI, vol. VII, 1970, p. 335-352, și planșele I-VIII.
- Constantinescu, D., *Documente moldovenești din secolul al XVII-lea (1642-1698)*, în AIIAI, vol. VIII, 1971, p. 379-396, și planșele I-VI.
- Constantinov, Valentin, *Noi documente originale din arhiva mitropoliei Moldovei înstrăinată la 1686 și o istorie a mănăstirii Putna într-un pergament din secolul al XVIII-lea*, în vol. *Retrospecții medievale. In honorem Professoris emeriti Ioan Caproșu*, ediderunt Victor Spinei, Laurențiu Rădvan, Arcadie M. Bodale, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014, p. 141-154.
- Constantinov, Valentin, *Un izvor demografic necunoscut privitor la populația Moldovei din a doua jumătate a secolului al XVII-lea*, în „Revista de Istorie a Moldovei”, nr. 2, 2018, p. 18-32.
- Corfus, Ilie, *Documente privitoare la istoria României culese din arhivele polone. Secolul al XVI-lea*, București, Editura Academiei, 1979.
- Costăchescu, Mihai, *Documente*, în IN, fasc. 3, 1923, p. 108-116.
- Costăchescu, Mihai, *Documente*, în IN, vol. I, fasc. 1, 1921, p. 95-105.
- Costăchescu, Mihai, *Documentele moldovenești de la Ștefăniță voievod (1517-1527)*, Iași, Institutul Românesc de Arte Grafice «Brawo», 1943.
- Costăchescu, Mihai, *Documentele moldovenești înainte de Ștefan cel Mare*, vol. II, *Documente interne (1438-1456), Documente externe (1387-1458)*, Iași, «Viața Românească», 1932.
- Costin, Miron, *Opere*, vol. I, ediție critică îngrijită de Petre P. Panaitescu, București, Editura pentru Literatură, 1965.
- Costin, Nicolae [Pseudo], [*Cronică a Moldovei între anii 1661-1709*], în vol. *Cronicele României său Letopiseșele Moldaviei și Valahiei*, vol. II, ediția a II-a, ed. Mihail Kogălniceanu, București, Imprimeria Națională, 1872, p. 3-63.
- Cronica anonimă a Moldovei, 1661-1729 (Pseudo-Amiras)*, studiu și ediție critică de Dan Simonescu, București, Editura Academiei, 1975.
- Cronica Ghiculeștilor. Istoria Moldovei între anii 1695-1754*, text grecesc însoțit de traducerea românească, cu prefață, introducere, glosar și indice, ediție îngrijită de Nestor Camariano și Ariadna Camariano-Cioran, București, Editura Academiei, 1965.
- Cronici turcești privind Țările Române. Extrase*, vol. I (sec. XV-mijlocul sec. XVII), vol. întocmit de Mihail Guboglu și Mustafa Mehmet, București, Editura Academiei, 1966.

- Cronicile slavo-române din secolele XV-XVI publicate de Ion Bogdan*, ediție revăzută și completată de Petre P. Panaitescu, București, Editura Academiei, 1959.
- Czołowski, Aleksander, *Pomniki dziejowe Lwowa z archiwum miasta*, vol. I, *Najstarsza księga miejska, 1382-1389*, Lwów, Gmina król. stoł. miasta Lwowa, 1892.
- Dan, Dimitrie, *O inspecție ecleziastică din anul 1667*, Cernăuți, Societatea Tipografică Bucovineană, 1908 (extras din „Candela”, vol. XXVII, 1908).
- Decei, Aurel, *Documente din arhivele Vaticanului privind anul 1595*, în RA, vol. X, nr. 1, 1967, p. 199-238.
- Din tezaurul documentar sucevean. Catalog de documente, 1393-1849*, vol. întocmit de Vasile Gh. Miron, Mihai Ștefan Ceaușu, Gavril Irimescu, Sevastița Irimescu, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1983.
- Długossii, Ioannis *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, Lib. XI-XII (1431-1444), ed. C. Baczkowski, M. Kowalczyk, J. Mruk, C. Ożóg, C. Pirożyńska, D. Turkowska, G. Wyrozumski, L. Korczak, A. Rudziński, Varsaviae, Wydaw. Naukowe PWN, 2001.
- Długossii, Ioannis *Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, Lib. XII (1445-1461), ed. C. Baczkowski, M. Kowalczyk, J. Mruk, C. Ożóg, C. Pirożyńska, D. Turkowska, G. Wyrozumski, C. Pawłowski, A. Rudziński, Cracoviae, Wydaw. Naukowe PWN, 2003.
- Documenta Romaniae Historica*, A. Moldova, vol. I (1384-1448), vol. întocmit de Constantin Cihodaru, Ioan Caproșu, Leon Șimanschi; vol. II (1449-1486), vol. întocmit de Leon Șimanschi, Georgeta Ignat, Dumitru Agache; vol. III (1487-1504), vol. întocmit de Constantin Cihodaru, Ioan Caproșu, Nistor Ciocan; vol. IV (1505-1526), vol. întocmit de Ioan Caproșu; vol. VI (1546-1570), vol. întocmit de Ioan Caproșu; vol. VII (1571-1584), vol. întocmit de Ioan Caproșu; vol. VIII (1585-1592), vol. întocmit de Ioan Caproșu; vol. IX (1593-1598), vol. întocmit de Petronel Zahariuc, Marius Chelcu, Silviu Văcaru, Cătălina Chelcu, Sorin Grigoruță; vol. X (1599-1603), vol. întocmit de Petronel Zahariuc, Marius Chelcu, Cătălina Chelcu, Sorin Grigoruță, Silviu Văcaru; vol. XVIII (1623-1625), vol. întocmit de Ioan Caproșu, Valentin Constantinov; vol. XIX (1626-1628), vol. întocmit de Haralambie Chirca; vol. XX (1629-1631), vol. întocmit de Ioan Caproșu, Constantin Burac; vol. XXI (1632-1633), vol. întocmit de Constantin Cihodaru, Ioan Caproșu, Leon Șimanschi; vol. XXII (1634), vol. întocmit de Constantin Cihodaru, Ioan Caproșu, Leon Șimanschi; vol. XXIII (1635-1636), vol. întocmit de Leon Șimanschi, Nistor Ciocan, Georgeta Ignat, Dumitru Agache; vol. XXIV (1637-1638), vol. întocmit de Constantin Cihodaru, Ioan Caproșu; vol. XXV (1639-1640), vol. întocmit de Nistor Ciocan, Dumitru Agache, † Georgeta Ignat, Marius Chelcu; vol. XXVI (1641-1642), vol. întocmit de Ioan Caproșu; vol. XXVII (1643-1644), vol. întocmit de Petronel Zahariuc, Cătălina Chelcu, Marius Chelcu, Silviu Văcaru, Nistor Ciocan, Dumitru Ciurea; vol. XXVIII (1645-1646), vol. întocmit de Petronel Zahariuc, Marius Chelcu, Silviu Văcaru, Cătălina Chelcu; București, Editura Academiei Române, 1969-2024.
- Documenta Romaniae Historica*, B. Țara Românească, vol. I (1247-1500), vol. întocmit de Petre P. Panaitescu și Damaschin Mioc; vol. II (1501-1525), vol. îngrijit de Ștefan Ștefănescu și Olimpia Diaconescu; vol. III (1526-1535), vol. întocmit în cadrul

- Seminarului de Paleografie Slavă condus de Damaschin Mioc, prin contribuția membrilor Seminarului: Olimpia Diaconescu, Coralia Fotino, Marieta Adam, Ruxandra Cămărășescu, Sașa Caracaș, Anicuța Popescu, Adolf Armbruster, Constantin Rezachevici, Radu Constantinescu, Manole Neagoe, Iancu Bidian, Matei Cazacu, Mircea Grosu și Herbert Jaeger; vol. IV (1536-1550), vol. întocmit în cadrul Seminarului de Paleografie Slavă condus de Damaschin Mioc, prin contribuția membrilor Seminarului: Marieta Adam, Ruxandra Cămărășescu, Coralia Fotino, Iancu Bidian, Olimpia Diaconescu; vol. V (1551-1565), vol. întocmit de Damaschin Mioc și Marieta Adam Chiper; București, Editura Academiei, 1966-1983.
- Documente privind istoria României*, A. Moldova, 11 vol. (1384-1625), comitetul de redacție: Ion Ionașcu, L. Lăzărescu-Ionescu, Barbu Cămpina, Eugen Stănescu, D. Prodan, Mihail Roller, București, Editura Academiei, 1951-1954.
- Documente privind relațiile agrare în veacul al XVIII-lea*, vol. II, Moldova, ed. Vasile Mihordea, Ioana Constantinescu, Corneliu Istrati, București, Editura Academiei, 1966.
- Documente privitoare la istoria orașului Iași. Acte interne*, vol. I (1408-1660), editate de Ioan Caproșu și Petronel Zahariuc; vol. II (1661-1690), ed. Ioan Caproșu; vol. III (1691-1725), ed. Ioan Caproșu, Iași, Editura „Dosoftei”, 1999-2000.
- Documente privitoare la relațiile Țării Românești cu Brașovul și cu Țara Ungurească în secolele XV și XVI*, vol. I (1413-1508), texte slave cu traduceri, adnotații istorice și o introducere asupra diplomatiei vechi românești de Ioan Bogdan, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1905.
- Documente românești din arhiva mănăstirii Xiropotam de la muntele Athos. Catalog*, vol. I, editat de Florin Marinescu, Ioan Caproșu, Petronel Zahariuc, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2005.
- Documente românești din arhiva mănăstirii Zograf de la muntele Athos*, vol. editat de Petronel Zahariuc, Gheorghe Lazăr, Dimiter Peev, Ivan Biliarsky, studiu introductiv de Petronel Zahariuc, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2019.
- Documente și însemnări românești din secolul al XVI-lea*, text stabilit și indice de Gheorghe Chivu, Magdalena Georgescu, Magdalena Ioniță, Alexandru Mareș și Alexandra Roman-Moraru, introducere de Alexandru Mareș, București, Editura Academiei, 1979.
- Documente turcești privind Istoria României*, vol. I (1455-1774), întocmit de Mustafa A. Mehmed, București, Editura Academiei, 1976.
- Documentele familiei Miclescu. Colecția Emil S. Miclescu*, vol. întocmit de Petronel Zahariuc și Lucian-Valeriu Lefter, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2014.
- Dumitru, Zaharia, *Cercetări în arhivele de peste hotare. Italia*, în RA, vol. LII, nr. 3, 1975, p. 331-336.
- Filitti, Ioan C., *Din arhivele Vaticanului*, vol. II, *Documente politice (1526-1788)*, București, Tipografia profesională, 1914.
- Gemil, Tahsin, *Documente turcești inedite (sfârșitul sec. XVI și XVII)*, în RA, vol. LVIII, nr. 3, 1981, p. 351-361.

- Gemil, Tahsin, *Relațiile Țărilor Române cu Poarta Otomană în documente turcești (1601-1712)*, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1984.
- Ghibănescu, Gheorghe, *Documente*, în IN, fasc. 2, 1922, p. 302-320.
- Ghibănescu, Gheorghe, *Documente*, în IN, fasc. 6, 1926-1927, p. 112-166.
- Ghibănescu, Gheorghe, *Ispisoace și zapise*, vol II/1 (1631-1641); vol. II/2 (1641-1651); vol. III/1 (1651-1663); vol. III/2 (1663-1675); vol. IV/1 (1675-1692); vol. IV/2 (1692-1694); vol. V/2 (1694-1817), Iași, Tipografia „Dacia”/ H. Goldner, 1909-1923.
- Ghibănescu, Gheorghe, *Surete și izvoade*, vol. I; vol. III, *Documente slavo-române de supt Vasile vodă Lupul*; vol. IV; vol. V; vol. VIII; vol. IX, *Documente basarabene din arhiva Catargiu de la Cobale (ținut. Soroca)*; vol. XI, *Documente basarabene*; vol. XV, *Vasluiul, studiu și documente*; vol. XVI, *Fereștii, Vaslui. Studiu și documente*; vol. XXII, *Documente slavo-române între 1412-1722*; vol. XXV, *Documente Kogălnicești între 1528-1878*; Iași, Tipografia „Dacia”/ Tipografia „Lumina Moldovei”/ Viața Românească/ Presa Bună, 1906-1933.
- Giosan, S.; Șt. Cervatiuc, M. Goraș, *Botoșani, 550 de ani*, în RA, vol. LI, nr. 4, 1989, p. 360-392.
- Giurescu, Constantin, *Izvoadele lui Tudosie Dubău, Miron logofătul și Vasile Demian*, București, Socec, 1914.
- Giurescu, Constantin, *Letopisețul Țării Moldovei de la Istratie Dabija până la domnia a doua a lui Antioh Cantemir (1661-1705)*, București, Socec, 1913.
- Grusha, A., *Nevjadomaja gramata Fēdara Karyjataviča za 1391 g.*, în „Belarusian Historical Review”, vol. VIII, nr. 1-2, 2001, p. 123-135.
- Guboglu, Mihail, *Mihai Viteazul în documente turcești*, în RA, vol. LII, nr. 2, 1975, p. 143-157.
- Guillaume de Rubrouck, *ambassadeur de Saint Louis en Orient, récit de son voyage*, éd. Louis de Backer, Paris, Ernest Leroux, 1877.
- Hakluytus Posthumus or Purchas His Pilgrimes. Contayning a History of the World in Sea Voyages and Lande Travells by Englishmen and others, vol. VIII, ed. Samuel Purchas, Glasgow, James MacLehose and Sons Publishers to the University, 1905.
- Holban, Theodor, *Acte politice slavone din epoca luptelor pentru tronul Moldovei după Alexandru cel Bun*, în RI, vol. XX, nr. 7-9, 1934, p. 258-262.
- Holban, Theodor, *Documente externe (1552-1561)*, în RI, tom. 18, nr. 3, 1965, p. 667-674.
- Holban, Theodor, *Noi documente românești din arhivele polone și franceze (I)*, în AIIAI, vol. XV, 1978, p. 465-471.
- Howes, Robert Craig, *The Testaments of the Grand Princes of Moscow*, New York, Cornell University Press, 1967.
- Hurmuzaki, Eudoxiu de (culese de), *Documente privitoare la istoria românilor*, vol. II/1 (1451-1575); vol. II/2 (1451-1510), culese, adnotate și publicate de Nicolae Densușianu; vol. II/3 (1510-1530), culese, adnotate și publicate de Nicolae Densușianu; vol. III/1 (1576-1599); vol. III/2 (1576-1600); vol. IV/1 (1600-1649); vol. IV/2 (1600-1650); vol. V/2 (1650-1699); vol. VIII (1376-1650); vol. XI (1517-1612), *Acte din secolul al XVI-lea, relative la domnia și viața lui Petru-vodă Șchiopul*, adunate, adnotate și publicate de Nicolae Iorga; vol. XIV/1 (1320-1716), *Documente grecești privitoare la istoria românilor*, publicate după originale, copii

- Academiei Române și tipărituri de Nicolae Iorga; vol. XV/1 (1358-1600), *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardelene (Bistrița, Brașov, Sibiu)*, publicate după copiile Academiei Române și tipărituri de Nicolae Iorga; vol. XV/2 (1601-1825), *Acte și scrisori din arhivele orașelor ardelene (Bistrița, Brașov, Sibiu)*, publicate după copiile Academiei Române și tipărituri de Nicolae Iorga; supl. I, vol. I (1518-1780), culese din diferite publicațiuni și din Biblioteca Națională din Paris de Grigore G. Tocilescu, din Archivele Ministeriului Afacerilor Străine din Paris de Alexandru I. Odobescu; supl. II, vol. I (1510-1600), *Documente culese din archive și biblioteci polone*, coordonate, adnotate și publicate de Ioan Bogdan, cu traducerea franceză a documentelor polone de Iosif I. Skupiewski; supl. II, vol. II (1601-1640), *Documente culese din archive și biblioteci polone*, coordonate, adnotate și publicate de Ioan Bogdan, cu traducerea franceză a documentelor polone de Iosif I. Skupiewski; București, sub auspiciile Academiei Române și ale Ministeriului Cultelor și Instrucțiunii Publice/ Atelierele grafice Socec, 1880-1915.
- Ienachi, Andreea, *Două documente slavo-române de la Petru Șchiopul voievod*, în „Hrisovul”, vol. XV, 2009, p. 193-196.
- Iorga, Nicolae, *Anciens documents de droit roumain*, vol. II, Paris-Bucarest, Imprimerie „Datina românească”, 1931.
- Iorga, Nicolae, *Documente noue în mare parte românesci relative la Petru Șchiopul și Michaiu Viteazul*, în AARMSI, seria II, tom. XX, 1898, p. 435-502.
- Iorga, Nicolae, *Documente privitoare la familia Callimachi*, vol. I, București, Institutul de Arte Grafice și Editură «Minerva», 1902.
- Iorga, Nicolae, *Documente românești din arhivele Bistriței. Scrisori domnești și scrisori private*, vol. I-II, București, Editura Librăriei Socec, 1899-1900.
- Iorga, Nicolae, *Documente tecucene și bârlădene*, în BCIR, vol. IV, 1925, p. 163-180.
- Iorga, Nicolae, *Nouveaux matériaux pour servir à l'histoire de Jacques Basilikos l'Héraclide, dit le despote prince de Moldavie*, Bucarest, Édition de l'Institut d'Arts Graphiques „Charles Göbl”, 1900.
- Iorga, Nicolae, *O socoteală de gospodărie moldovenească pe la începutul veacului al XVII[I]-lea*, în RI, vol. I, nr. 11-12, 1915, p. 223-226.
- Iorga, Nicolae, *Relațiile comerciale ale Țerilor noastre cu Lembergul. Regeste și documente din Archivele Orașului Lemberg*, part. I, București, Tipografia Lucrătorilor Asociați, 1900.
- Iorga, Nicolae, *Studii și documente cu privire la istoria românilor*, vol. V, *Cărți domnești, zapise și răvașe*; vol. VI, *Cărți domnești, zapise și răvașe*; vol. VII, *Cărți domnești, zapise și răvașe*; vol. XXIII, *Acte străine din arhivele Galiției, vechii Prusii și Țărilor-de-Jos*; București, Stabilimentul grafic I. V. Socec/ Editura Ministeriului de Instrucție publică, 1903-1913.
- Însemnări de pe manuscrise și cărți vechi din Țara Moldovei, vol. I (1429-1750), editat de Ioan Caproșu și Elena Chiaburu, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2008.
- Jabłonowski, Aleksander, *Lustracye królewsczyzn ziem ruskich Wołynia, Podola i Ukrainy z piérwszój połowy XVII wieku*, Warszawa, skł. gł. Gebethner i Wolff, 1877.
- Krekić, Bariša, *Dubrovnik (Raguse) et le Levant au Moyen Âge*, Paris-La Haye, Mouton, 1961.

- Lința, Elena, *Materiale inedite privitoare la epoca primului interregnum polonez și la politica domnului moldovean Ion Vodă (1572-1574)*, în Rsl, vol. XI, 1965, p. 287-310.
- Majeska, George P., *Russian Travelers to Constantinople in the Fourteenth and Fifteenth Centuries*, Washington D.C., Dumbarton Oaks Publications, 1984.
- Marinescu, Iulian, *Documente vasluiene*, în BCIR, vol. IV, 1925, p. 183-225.
- Marinescu, Iulian, *Extrase din Condica moșiilor lui Teodor Rosetti-Solescu*, în BCIR, vol. VII, 1928, p. 5-71.
- Maxim, Mihai, *Culegere de texte otomane*, fasc. I, *Izvoare documentare și juridice (sec. XV-XX)*, București, Centrul de multiplicare al Universității din București, 1974.
- Maxim, Mihai, *Documents turcs inédits concernant les obligations économique-financières de la Moldavie et de la Valachie envers l'Empire ottoman dans la seconde moitié du XVIe siècle*, în vol. *Fontes Orientales ad Historiam Populorum Europae Meridie-Orientalis atque Centralis Pertinentes*, vol. III, curavit A. S. Tveritina, Moscova, In Aedibus «Scientia», 1974, p. 235-294.
- Maxim, Mihai, *Noi documente turcești privind Țările Române și Înalta Poartă (1526-1602)*, Brăila, Editura Istros, 2008.
- Maxim, Mihai, *Ștefan cel Mare și Înalta Poartă. Noi documente turcești*, în „Acta Moldaviae Septentrionalis”, vol. IV, 2005, p. 46-57.
- Michel, Francisque; Thomas Wright, *Itinerarium fratris Willelmi de Rubruk de ordine fratrum minorum, anno gratiae MCCLIII ad partes orientales*, în „Recueil de voyages et de mémoires publié par la Société de Géographie”, vol. IV, 1839, p. 213-396.
- Mihail, Paul, *Alte acte românești de la Constantinopol (V)*, în AIIAI, vol. XVI, 1979, p. 507-511.
- Mihail, Paul, *Alte acte românești de la Constantinopol*, în AIIAI, vol. VII, 1970, p. 353-356.
- Mihailovici, Paul, *Documente moldovenești găsite la Constantinopol (1462-1755)*, în CI, vol. VIII-IX, nr. 3, 1932-1933, p. 3-63; în CI, vol. X-XII, nr. 1, 1934-1936, p. 105-127.
- Mihailovici, Paul, *Documente și zapise moldovenești de la Constantinopol (1607-1806)*, Iași, Întreprindere Industrială de Stat „Lupta Moldovei”, 1948.
- Mikul'skij, N., *Novaja gramota knjazja Fëdora Koriatoviča 1392 g.*, în „Belaruskaja daŭnina”, vol. I, 2014, p. 147-150.
- Minea, Ilie, *Două documente referitoare la mănăstirea Golia: o sentință interesantă a Divanului domnesc al Moldovei din 1662*, în RA, vol. IV, nr. 2, 1941, p. 378-379.
- Miron, Vasile Gh., Mihai-Ștefan Ceașu, Ioan Caproșu, Gavril Irimescu, Suceava. *File de istorie. Documente privitoare la istoria orașului 1388-1918*, București, Direcția Generală a Arhivelor Statului, 1989.
- Moldova în epoca feudalismului*, vol. IV, *Cărți domnești și zapise slavo-moldovenești și moldovenești (1641-1660)*, ed. Demir M. Dragnev, Alexandru N. Nichitici, Larisa I. Svetlicinaia, Pavel V. Sovetov; vol. V, *Cărți domnești și zapise slavo-moldovenești și moldovenești (1661-1670)*, ed. Demir M. Dragnev, Alexandru N. Nichitici, Larisa I. Svetlicinaia, Pavel V. Sovetov; vol. VI, *Cărți domnești și zapise moldovenești și slavo-moldovenești (1671-1710)*, ed. Alexandru N. Nichitici, Demir M. Dragnev, Larisa I. Svetlicinaia, Pavel V. Sovetov; vol. VII, părțile I și II, *Recensămintele*

- populației Moldovei din anii 1772-1773 și 1774*, ed. P. G. Dmitriev, Pavel V. Sovetov, Chișinău, Editura Științifică, 1975-1992.
- Motogna, Victor, *Două scrisori ale lui Gheorghe Ștefan*, în RI, vol. XII, nr. 10-12, 1926, p. 314-320.
- Neculce, Ion, *Letopisețul Țării Moldovei și O samă de cuvinte*, ediția a II-a, revăzută, text stabilit, glosar, indice și studiu introductiv de Iorgu Iordan, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1959.
- Nicolaiasa, Gheorghe, *Țara Moldovei*, în RA, vol. II, nr. 3, 1926, p. 373-377.
- Pegolotti, Francesco Balducci, *La Pratica Della Mercatura*, ed. Allan Evans, Cambridge, The Mediaeval Academy of America, 1936.
- Peshchak, M. M., *Gramoti XIV st.*, Kiev, Naukova Dumka, 1974.
- Petre, Ioan Șt., *Axintie Uricariul. Studiu și text*, București, Casa Școalelor, 1944.
- Puiu, Visarion, episcopul Hotinului, *Documente basarabene*, în BCIR, vol. VII, 1928, p. 74-119.
- Rosetti, Radu, *Cronica Bohotinului*, în AARMSI, s. II, vol. XXVIII, 1905-1906, p. 157-324.
- Rosetti, Radu, *Cronica Vascanilor (județul Suceava)*, extras din AARMSI, s. II, vol. XXIX, 1906.
- Rozov, Volodymyr, *Ukraiński Gramoti*, vol. I (sec. XIV-XV), Kiev, Z drukarni Ukraïns'koï Akademii Nauk, 1928.
- Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Lăpușnei*, București, Fundația Regele Carol I, 1937.
- Sava, Aurel V., *Documente privitoare la târgul și ținutul Orheiului*, București, Institutul de Istorie Națională din București, 1944.
- Sava, Aurel V., *Documente putnene*, vol. II, *Vrancea, Irești-Câmpuri*, Chișinău, Tipografia Băncii Centrale Cooperative, 1931.
- Schmidt, Wilhelm, *Suczawa's historische Denkwürdigkeiten*, Czernowitz, Druck von Rudolf Eckhardt, 1876.
- Solomon, Constantin; Constantin A. Stoide, *Documente tecucene. Secolele XVI-XIX*, vol. I-III, Bârlad, Tipografia Lupașcu, 1938-1941.
- Stefanelli, Teodor V., *Documente din vechiul ocol al Câmpulungului moldovenesc*, București, Edițiunea Academiei Române, 1915.
- Stoide, Constantin A., *Documente și regeste nemțene de la Dabija vodă*, în „Anuarul Liceului de băieți «Petru Rareș»”, Piatra-Neamț, an. 1935 1936, p. 145-181.
- Stoide, Constantin A.; Constantin Turcu, *Documente și regeste moldovenești din ținutul Neamțului (secolele XVI-XVIII)*, extras din „Apostolul”, nr. 9-11, Piatra-Neamț, 1935.
- Szilágyi, Sándor, *Erdély és az északkeleti háború: levelek és okiratok. Transylvania et bellum boreo-orientale*, Budapest, Magyar Tudományos Akadémia, 1890.
- Ștefănescu, Melchisedec, *Cronica Hușilor și a Episcopiei*, București, Typographia C. A. Rosetti, 1869.
- Tappe, Eric D., *Documents concerning Rumanian History (1427-1601), collected from British Archives*, The Hague, Mouton and Co., 1964.
- The Chronicle of Novgorod, 1016-1471*, ed. Robert Michell, Nevill Forbes, London, Offices of the Society, 1914.

- The Lithuanian Statute of 1529*, translated and edited with an Introduction and Commentary by Karl von Loewe, Leiden, E. J. Brill, 1976.
- Thiriet, Freddy, *Régestes des délibérations du Sénat de Venise concernant la Roumanie*, vol. I, Paris La Haye, Mouton, 1958.
- Ungureanu, Gheorghe, *Documente inedite din perioada 1497-1760*, în SCȘI, vol. VI, nr. 3-4, 1955, p. 167-174.
- Ureche, Grigore, *Letopisețul Țării Moldovei*, ediția a II-a revăzută, îngrijită, studiu introductiv, indice și glosar de P. P. Panaitescu, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1958.
- Urechia, Vasile A., *Biserica din Cetatea Neamțu și documente relative la Vasile Lupu și doamna Ruxandra*, în AARMSI, s. II, t. XI, 1888-1889, p. 113-160.
- Urechia, Vasile A., *Codex Bandinus*, în AARMSI, vol. XVI, 1893-1894.
- Urechia, Vasile A., *Un nou document de la Constantin Cantemir vodă, Iași, anul 7197 (1689)*, în AARMSI, s. II, vol. XVII, 1894-1895, p. 191-200.
- Veliman, Valeriu, *Un document turc de 1552 concernant le kharatch de la Moldavie*, în SAO, vol. XI, 1983, p. 100-104.
- Veress, Andreas, *Acta et Epistolae Relationum Transylvaniae Hungariaeque cum Moldavia et Valachia*, vol. I (1468-1540), Budapest, Stephaneum Nyomda R. T. Nyomása, 1914.
- Veress, Andrei, *Documente privitoare la istoria Ardealului, Moldovei și Țării Românești. Acte și scrisori*, vol. II (1573-1584); vol. III (1585-1592); vol. IV (1593-1595); vol. IX (1614-1636), București, Cartea Românească/Imprimeria Națională, 1930-1937.
- Vitoldiana. *Codex privilegiorum Vitoldi Magni Ducis Lithuaniae, 1386-1430*, ed. Jerzy Ochmański, Warszawa-Poznań, Państwowe Wydawn. Nauk., 1986.
- Vostokov, Aleksandr, *Opisanie russkikh i slovenskikh rukopisej Rumjancevskogo muzeuma*, Sankt Peterburg, Tip. Imp. Akad. Nauk, 1842.
- Zahariuc, Petronel, *Câteva date despre mănăstirea Trei Ierarhi din Iași, și nu numai, desprinse din documentele arhivei românești de la Protaton (Muntele Athos)*, în SMIM, vol. XXXV, 2017, p. 109-166.
- Zahariuc, Petronel; Gheorghe Lazăr, *Documente din secolele XVII-XVIII privitoare la istoria mănăstirii Golia și a satului Cajba (ținutul Iași)*, în AIIX, vol. LI, 2014, p. 369-391.

Research tools

- Breban, Vasile, *Dicționar al limbii române contemporane*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.
- Dictionnaire de l'Académie française*, tome II (H-Z), Paris, Librairie Hachette, 1935.
- Dicționarul limbei române*, vol. I, ed. August Treboniu Laurian, Ioan C. Massim, București, Noua Typographia a Laboratorilor Romani, 1871.
- Dicționarul explicativ al limbii române*, coord. Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche, ed. a II-a, București, Univers Enciclopedic, 1996.
- Dicționarul limbii române moderne*, coord. Dimitrie Macrea, București, Editura Academiei, 1958.

- Dicționarul limbii române*, tomul I, partea I (A-B), întocmit și publicat după îndemnul și cu cheltuiala Maiestății sale Regelui Carol I, București, Socec, 1913.
- Dicționarul limbii române*, vol. II, partea I, Literele F-I, coord. Sextil Pușcariu, București, Imprimeria Națională, 1934.
- Drevnjaja Rus' v srednevekovom mire: Ènciklopedija*, coord. E. A. Mel'nikova, V. Ja. Petruhin, Moskva, Naučno-izdatel'skij centr «Ladomir», 2014.
- Giagnacovo, Maria, *Appunti di metrologia mercantile genovese. Un contributo della documentazione aziendale Datini*, Firenze, Firenze University Press, 2014.
- Huszár, Lajos, *Münzkatalog Ungarn von 1000 bis heute*, München, Battenberg, 1979.
- Ivaniu, Florența, *Ediții de documente medievale privind Țara Românească și Moldova*, în RA, vol. LII, nr. 3, 1975, p. 351-356.
- Ivănescu, Dumitru, *Valorificarea documentelor moldovenești aflate în Arhivele Statului*, în RA, vol. LIV, nr. 3, 1977, p. 306-307.
- Lysaght, Thomas A., *Old Church Slavonic (Old Bulgarian) - Middle Greek - Modern English Dictionary*, Wien, Verlag Brüder Hollinek, 1983.
- Marcu, Florin; Constant Maneca, *Dicționar de neologisme*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, București, Editura Științifică, 1966.
- Mihăilă, Gheorghe, *Dicționar al limbii române vechi (sfârșitul sec. al X-lea - începutul sec. al XVI-lea)*, București, Editura enciclopedică română, 1974.
- Miklosich, Franz von, *Lexicon Palaeoslovenico-Graeco-Latinum emendatum auctum*, Aalen, Scientia-Verlag, 1977.
- Mitu, Mihai, *Termeni de origine polonă în documentele slavo-moldovenești (1388-1517)*, în Rsl, vol. VIII, 1963, p. 155-224.
- Panaite, Viorel, *Dreptul păcii și războiului în Islamul Otoman. Glosar și bibliografie*, București, Editura Universității din București, 2007.
- Panaite, Petre P., *Catalogul manuscriselor slavo-române și slave din Biblioteca Academiei Române*, vol. II, București, Editura Academiei Române, 2003.
- Raportul dintre măsurile vechi și noi*, în „Buletin Statistic General al României”, anul III, „Statistica Agricolă a României pentru anul 1891-1892”, 1895, p. 177-185.
- Slovník staroukrajinskoi movi XIV-XV st.*, vol. I (A-M) și vol. II (H-Θ), coord. D. G. Grinčšin, L. L. Humetska, I. M. Kernyskyy, Kiev, «Naukova dumka», 1977-1978.
- Stoicescu, Nicolae, *Dicționar al marilor dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, Editura enciclopedică română, 1971.
- Ștef, Dorin, *Dicționar de regionalisme și arhaisme din județul Maramureș*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, Cluj-Napoca, Casa Cărții de Știință, 2021.
- Tamás, Lajos, *Etymologisch-historisches Wörterbuch der ungarischen Elemente im Rumänischen*, Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966.
- Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, part. IV, *Toponimia Moldovei în cartografia europeană veche (cca. 1395-1789)*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2005.
- The Cambridge Dictionary of Sociology*, ed. Bryan S. Turner, New York, Cambridge University Press, 2006.
- Ungureanu, Gheorghe, *Cuvinte și expresii vechi. Contribuție la cunoașterea terminologiei vechilor materiale documentare*, în RA, vol. XII, nr. 1, 1969, p. 291-301.

Reference works

- 130 de ani de la crearea sistemului monetar românesc modern, București, Editura Enciclopedică, 1997.
- Abraham, Barbara A., 'Danegeld'. *From Danish Tribute to English Land Tax. The Evolution of Danegeld from 991 to 1086*, în vol. John Tiley (ed.), *Studies in the History of Tax Law*, vol. VI, London, Hart Publishing, 2013, p. 261-282.
- Agapie, Bogdan, *Instituția feriei. Contribuțiune la cunoașterea dreptului cutumiar românesc*, Iași, 1942.
- Akkaya, Tolga, *The Evolution of Money in the Ottoman Empire, 1326-1922* (dissertation), Ankara, Bilkent University, 1999.
- Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Matilda, *Pescuitul în Delta Dunării în vremea stăpânirii otomane*, în „Peuce”, vol. II, 1971, p. 267-282.
- Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Matilda, *Quelques données sur le ravitaillement de Constantinople au XVIe siècle*, în vol. *Actes du premier Congrès international des études balkaniques et sud-est européennes*, Sofia 26 août-1 septembre 1966, vol. III, Sofia, Éditions de l'Académie bulgare des sciences, 1969, p. 661-672.
- Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Matilda, *Seldjoukides, Ottomans et l'espace roumain*, publié par les soins de Cristina Feneșan, Istanbul, Les Éditions Isis, 2006.
- Alexandrescu-Dersca Bulgaru, Maria Matilda, *Sur le ravitaillement d'Istanbul au XVIème siècle en relation avec les Principautés Roumaines*, în „Revue d'histoire maghrébine”, vol. X, nr. 31-32, 1983, p. 73-80.
- Allsen, Thomas T., *Commodity and Exchange in the Mongol Empire. A Cultural History of Islamic Textiles*, Cambridge, Cambridge University Press, 1997.
- Allsen, Thomas T., *Mongol Imperialism. The Policies of the Grand Khan Möngke in China, Russia and Islamic Lands, 1251-1259*, Berkeley, University of California Press, 1987.
- An Economic and Social History of the Ottoman Empire*, vol. II (1600-1914), eds. Halil İnalcik, Donald Quataert, Cambridge, Cambridge University Press, 1994.
- Anceau, Éric; Jean-Luc Bordron, *Histoire mondiale des impôts. De l'Antiquité à nos jours*, Paris, Passés composés, 2023.
- Andreescu, Ștefan, *Din istoria Mării Negre (genovezi, români și tătari în spațiul pontic în secolele XIV-XVII)*, București, Editura Enciclopedică, 2001.
- Andreescu, Ștefan, *În legătură cu proiectul lui Iliăș Rareș*, în AIIAI, vol. XIX, 1982, p. 653-654.
- Andreescu, Ștefan, *Limitele cronologice ale dominației otomane în Țările Române*, în RI, vol. XXVII, nr. 3, 1974, p. 399-412.
- Andreescu, Ștefan, *Note despre Cetatea Albă*, în SMIM, vol. XVIII, 2000, p. 57-77.
- Andreescu, Ștefan, *Ștefan cel Mare și cetatea genoveză Caffa. Câteva observații, comunicare citită în data de 11 iulie 2024, la Mănăstirea Putna, în cadrul Colocviilor Putnei, ediția a XXX-a*.
- Andrei, Victor, *Evoluția teritorială a vechiului ținut Neamț*, în „Anuarul Liceului «Petru Rareș»”, 1934-1935, p. 50-68.
- Antoniadis-Bibicou, Hélène, *Recherches sur les douanes à Byzance. L'«octava», le «kommerkion» et les commerciales*, Paris, Librairie Armand Colin, 1963.

- Apetrei, Cristian Nicolae, *The Transit of Cretan Wine in 16th-Century Moldavia: The European Context and Quantitative Assessments*, în TR, vol. XXII, nr. 2, 2013, p. 193-203.
- Arbel, Benjamin; Gilles Veinstein, *La fiscalité vénéto-chypriote au miroir de la législation ottomane: le qânûnnâme de 1572*, în „Turcica”, vol. XVIII, 1986, p. 7-51.
- Arhivele, cercetarea istorică și memoria locului. *Întoarcerea documentelor Moldovei la Iași după 150 de ani*, în AM, vol. V, 2013, p. 465-518.
- Asăvoaie, Costică, *Rolul reședințelor domnești în consolidarea statului moldovenesc*, în AM, vol. XXV, 2002, p. 209-218.
- Asdrachas, Spyros I., *Fiscalité et monétarisation dans les économies villageoises balkaniques (XVe-XVIe siècle)*, în „Cahiers de la Méditerranée”, hors série, nr. 5, 1981 (nr. tematic având titlul *L'argent et la circulation des capitaux dans les pays méditerranéens (XVIe-XXe siècles). Actes des journées d'études, Bendor 3, 4 et 5 mai 1979*), p. 113-119.
- Aymard, Maurice, *Monnaie et économie paysanne*, în „Cahiers de la Méditerranée”, hors série, nr. 5, 1981, p. 21-32.
- Bacumenco, Ludmila, *Ținutul Orheiului în secolele XV-XVI*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2006.
- Balard, Michel, *Finanze e fiscalità a Caffa nel XV secolo*, în vol. *Genova, una capitale del Mediterraneo tra Bisanzio e il mondo islamico. Storia, arte e architettura. Atti del Convegno internazionale, Genova, giovedì 26-venerdì 27 maggio 2016*, a cura di Alireza Naser Eslami, Milano, Bruno Mondadori, 2016, p. 43-51.
- Balard, Michel, *Gênes et la mer*, vol. II, Genova, Società Ligure di Storia Patria, 2017.
- Balard, Michel, *La Romanie génoise (XIIe début du XVe siècle)*, vol. II, Rome-Genova, École française de Rome-Società Ligure di Storia Patria, 1978.
- Balard, Michel, *Les ports au Bas-Danube au XIVe siècle*, în vol. *Le Pouvoir central et les villes en Europe de l'Est et du Sud-Est du XVe siècle aux débuts de la révolution industrielle. Les villes portuaires*, Sofia, Éditions de l'Académie bulgare des sciences, 1985, p. 151-155.
- Balard, Michel, *Notes sur la fiscalité génoise à Caffa au XVe siècle*, în „Bulletin de la Société nationale des Antiquaires de France”, 1993, p. 224-241.
- Balletto, Laura, *I Genovesi nel Mar Nero nel tardo medioevo: aspetti economici*, în vol. Ilaria Zilli (ed.), *Fra spazio e tempo: Studi in onore di Luigi De Rosa*, vol. I, *Dal Medioevo al Seicento*, Napoli, Edizioni scientifiche italiane, 1995, p. 13-31.
- Balletto, Laura, *Il “miliarium” nel commercio del pesce nel Mar Nero*, în „Byzantino-bulgarica”, vol. VII, 1981, p. 205-214.
- Balletto, Laura, *Un medico genovese tra Famagosta e Chio nel secondo Quattrocento: Barnaba Treinazio*, în „Atti della Società Ligure di Storia Patria”, vol. LX, 2020, p. 69-126.
- Banaszak, Józef, *Pszczoła miodna na ziemiach Polskich*, în „Studia Lednickie”, vol. XI, 2012, p. 93-113.
- Barbu, Daniel, *Bizanț contra Bizanț. Explorări în cultura politică românească*, București, Editura Nemira, 2001.

- Barthélemy, Dominique, *The "Feudal Revolution"*, în „Past & Present”, vol. 152, 1996, p. 196-205.
- Baszanowski, Jan, *Z dziejów handlu polskiego w XVI-XVIII wieku: handel wołami*, Gdańsk, Zakład Narodowy Im. Ossolińskich, 1977.
- Bauer, Nikolaj, *Die Silber- und Goldbarren des russischen Mittelalters. Eine archäologische Studie*, în „Numismatische Zeitschrift”, vol. 62, 1929, p. 77-120; vol. 64, 1931, p. 61-100.
- Băican, Vasile, *Geografia Moldovei reflectată în documentele cartografice din secolul al XVIII-lea*, București, Editura Academiei Române, 1996.
- Bălan, Teodor, *Au fost în Moldova vătafi de ținut?*, în RA, vol. IV, nr. 2, 1941, p. 382-383.
- Bălan, Teodor, *Sistemul fiscal din Moldova până în secolul al XIX-lea*, text dactilografiat, păstrat la Arhivele Naționale ale României din București, *Fond Bălan Teodor (1865-1972)*, inv. 2124, dos. nr. 27.
- Bănescu, Nicolae, *Vechi legături ale țărilor noastre cu genovezii*, în vol. *Închinare lui Nicolae Iorga cu prilejul împlinirii vârstei de 60 de ani*, ed. Constantin Marinescu, Cluj, Ed. Institutului de Istorie Universală, 1931, p. 32-37.
- Bătrîna, Lia; Adrian Bătrîna, *Biserica „Sfântul Nicolae” din Rădăuți. Cercetări arheologice și interpretări istorice asupra începutului Țării Moldovei*, Piatra Neamț, Editura Constantin Matasă, 2012.
- Beldiceanu, Nicoară, *Kilia et Cetatea Albă à travers les documents ottomans*, în REI, vol. XXXVI, nr. 2, 1968, p. 215-262.
- Beldiceanu, Nicoară, *La Moldavie ottomane à la fin du XVe siècle et au début du XVIe siècle*, în REI, vol. XXXVII, nr. 2, 1969, p. 239-266 și pl. XVII-XVIII.
- Beldiceanu, Nicoară, *Les sources ottomanes au service des études byzantines. Baștina et dîme à Trébizonde*, în vol. *Studien zur Geschichte und Kultur des Vorderen Orients. Festschrift für Bertold Spuler zum siebzigsten Geburtstag*, herausgegeben von Hans R. Roemer und Albrecht Noth, Leiden, Brill, 1981, p. 1-11.
- Beldiceanu, Nicoară, *Știri otomane privind Moldova ponto-dunăreană (1486-1520)*, în AIIX, vol. XXIX, 1992, p. 85-117.
- Beldiceanu, Nicoară; Irène Beldiceanu Steinherr, *Déportation et pêche à Kilia entre 1484 et 1508*, în BSOAS, vol. XXXVIII, nr. 1, 1975, p. 40-54.
- Beldiceanu, Nicoară; Irène Beldiceanu-Steinherr, *Les informations les plus anciennes sur les florins ottomans*, în vol. *A Festschrift presented to Ibrahim Artuk on the occasion of the 20th anniversary of the Turkish Numismatic Society*, Istanbul, Turkish Numismatic Society, 1988, p. 49-64.
- Beldiceanu, Nicoară; Irène Beldiceanu-Steinherr, *Note asupra birului, câtorva dregătorii din Principate și robilor tătari*, în BBRF, vol. XIII, 1986, p. 1-16.
- Beldiceanu, Nicoară; Irène Beldiceanu-Steinherr, *Notes sur le « bir », les esclaves tatares et quelques charges dans les pays roumains*, în „Journal of Turkish Studies”, vol. X, 1986, p. 7-14.
- Beldiceanu, Nicoară; Jean-Louis Bacquè-Grammont, Matei Cazacu, *Recherches sur les Ottomans et la Moldavie ponto-danubienne entre 1484 et 1520*, în BSOAS, vol. 45, nr. 1, 1982, p. 48-66.

- Beldiceanu-Steinherr, Irène, *Fiscalité et formes de possession de la terre arable dans l'Anatolie préottomane*, în „Journal of the Economic and Social History of the Orient”, vol. XIX, 1976, p. 233-322.
- Berechet, Ștefan Gr., *Dreptul vechilor noștri ierarhi la judecarea mirenilor*, în BOR, vol. LVI, nr. 11-12, 1938, p. 741-761.
- Berezin, Ilia N., *Jarlyki krymskih hanov Mengli-Gireja i Muhammad-Gireja*, în „Zapiski odesskogo obșestva istorii i drevnostej”, vol. VIII, 1872, p. 1-23.
- Berindei, Mihnea, *L'Empire ottoman et la “route moldave” avant la conquête de Chilia et de Cetatea-Albă (1484)*, în RRH, vol. XXX, nr. 3-4, 1991, p. 161-188.
- Berindei, Mihnea, *La révolte de Ioan Vodă et les relations moldavo-ottomanes, 1538-1574*, în AM, vol. III, 2011, p. 27-55; vol. IV, 2012, p. 27-72; vol. V, 2013, p. 27-51.
- Berindei, Mihnea; Gilles Veinstein, *Règlements de Süleymân Ier concernant le livâ' de Kefe*, în CMRS, vol. XVI, nr. 1, 1975, p. 57-104.
- Bernardi, Philippe, *Bâtir au Moyen Âge (XIIIe-milieu XVIe siècle)*, Paris, C.N.R.S. Éditions, 2014.
- Berument, Hakan; Asli Gunay, *Inflation Dynamics and its Sources in the Ottoman Empire, 1586-1913*, în „International Review of Applied Economics”, vol. 21, nr. 2, 2007, p. 207-245.
- Berza, Mihai, *De la Méditerranée à la Mer Noire*, edition établie et présentée par Andrei Pippidi, Brăila, Editura Istros a Muzeului Brăilei Carol I, 2020.
- Berza, Mihai, *Haraciul Moldovei și Țării Românești în secolele XV-XIX*, în SMIM, vol. II, 1957, p. 7-47.
- Biliarsky, Ivan, *Les chartes des Tsars Bulgares et leur terminologie juridique*, în „New Europe College Yearbook”, vol. X, 2002, p. 177-211.
- Biliarsky, Ivan, *Word and Power in Mediaeval Bulgaria*, Leiden-Boston, Brill, 2011.
- Bisson, Thomas N., *The Crisis of the Twelfth Century. Power, Lordship, and the Origins of European Government*, Princeton, Princeton University Press, 2015.
- Blanchard, Ian, *The Continental European Cattle Trades, 1400-1600*, în „The Economic History Review”, vol. 39, nr. 3, 1986, p. 427-460.
- Bodale, Arcadie M., *Alexandru V. Boldur și problema păcii moldo-otomane din 1479-1481. O opinie izolată împotriva unui curent istoriografic*, în vol. *Istoricul și istoria. Materialele conferinței științifice internaționale „Alexandru V. Boldur – 130 de ani de la naștere, Leonid Boicu – 85 de ani de la naștere”*, Chișinău, 2 iunie 2016, coord. Gheorghe Cliveti, Gheorghe Cojocaru, Iași, Editura Junimea, 2018, p. 175-226.
- Bodale, Arcadie M., *Contribuții la istoria domeniului Mănăstirii Putna de la constituirea sa până la reformele lui Constantin Mavrocordat (1466-1742)*, în CC, vol. VI-VII, 2000-2001, p. 131-162.
- Bodale, Arcadie M., *Contribuții privitoare la dările plătite de clerul de mir în Moldova medievală (din secolul al XV-lea până în secolul al XVIII-lea)*, în AO, vol. 25, 2011, p. 53-72.
- Bodale, Arcadie M., *Domeniul ecleziastic în Țara Moldovei până la instaurarea regimului fanariot* (teză de doctorat nepublicată), Iași, Universitatea „Al. I. Cuza”, 2008.
- Bodale, Arcadie M., *Domeniul mănăstirii Humor (1415-1591)*, în AIIX, vol. XLV, 2008, p. 1-29.

- Bodale, Arcadie M., *The Creation and Evolution of the Ecclesiastic Domain in Moldavia (the 15th-18th centuries)* (translated from Romanian by Șerban Marin), în RA, vol. LXXXIV, nr. 3-4, 2007, p. 149-162.
- Bogdan, Damian P., *Termenii npuxodъ și doxodъ în documentele moldovenești*, în RIR, vol. III, fasc. IV, 1933, p. 378-379.
- Bogdan, Ioan, *Un hrisov al regelui sârbesc Ștefan Milutin*, în vol. *Scrieri alese*, ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Gheorghe Mihăilă, București, Editura Academiei, 1968, p. 159-164.
- Bogdan, T.; V. Petruș, C. Antonescu, *Cartea stuparului*, ediția a II-a revăzută, București, Editura Agro-Silvică de Stat, 1957.
- Bogrea, Vasile, *Despre ferăe. Câteva noi precizări*, în AIINC, vol. III, 1924-1925, p. 520-521.
- Bogrea, Vasile, *Din vechea noastră terminologie juridică: ferăie*, în AIINC, vol. II, 1923, p. 345-350.
- Boicu, Leonid, *Încercări de navigabilizare a râurilor moldovenești în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în AIIAI, vol. II, 1965, p. 93-116.
- Bourin, Monique; Pascual Martínez Sopena, *Prologue*, în vol. *Pour une anthropologie du prélèvement seigneurial dans les campagnes médiévales (XIe-XIVe siècles). Réalités et représentations paysannes. Colloque tenu à Medina del Campo du 31 mai au 3 juin 2000*, travaux réunis par Monique Bourin et Pascual Martínez Sopena, Paris, Publications de la Sorbonne, 2004, p. 11-38.
- Bourin, Monique; Robert Durand, *Vivre au village au Moyen Âge. Les solidarités paysannes du XIe au XIIIe siècle*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, 2000.
- Braudel, Fernand, *Structurile cotidianului: posibilul și imposibilul*, vol. II, traducere și postfață de Adrian Riza, București, Editura Meridiane, 1984.
- Brătianu, Gheorghe I., *Șerbia și regimul fiscal. Încercare de istorie comparată română, slavă și bizantină*, în vol. idem, *Studii bizantine de istorie economică și socială*, traducere și prefață de Alexandru-Florin Platon, ediție, note și comentarii de Ion Toderașcu și Alexandru-Florin Platon, Iași, Polirom, 2003, p. 208-221.
- Brzezowski, Tadeusz, *Podatki zwyczajne w Polsce w XV wieku*, în „Acta Universitatis Nicolai Copernici. Nauki Humanistyczno-Społeczne. Historia”, vol. XVIII, 1982, p. 39-62.
- Bugoi, Roxana; Florin Constantin, Bogdan Constantinescu, Ernest Oberländer-Târnoveanu, Katiușa Pârvan, *Archaeometrical Studies of Medieval Silver Coins at the Bucharest Tandem Accelerator*, în vol. *Proceedings of the International Conference on Applications of High Precision Atomic & Nuclear Methods*, Neptun, Editura Academiei Române, 2002, p. 136-141.
- Bulgaru, Valeriu, *Începuturile navigației comerciale antice la gurile Dunării*, în „Peuce”, vol. VI, 1977, p. 87-101.
- Burac, Constantin, *Precizări privitoare la apariția ținuturilor ca unități administrative-teritoriale*, în „Hrisovul”, vol. II, 1996, p. 87-92.
- Burac, Constantin, *Ținuturile Țării Moldovei până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București, Editura Academică, 2002.

- Burlec, Liviu, *Considerații asupra originii veciniei în Moldova*, în AIIAI, vol. XXIII, nr. 2, 1986, p. 823-833.
- Busuioc, Monica Mihaela, *Munca și răsplata ei, secolele XVII-XVIII. Studiu de terminologie*, vol. I, București, Fundația Națională pentru Știință și Artă, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, 2001.
- Butaud, Germain, *Remarques introductives: autour de la définition et de la typologie de la coseigneurie*, în „Mélanges de l'École française de Rome. Moyen Âge”, vol. 122, nr. 1, 2010 (nr. tematic intitulat *La coseigneurie*), p. 5-12.
- Butnariu, Viorel M., «*Grossus argenteus triplex*» în Moldova (I), în AIIX, vol. XLVII, 2010, p. 327-352; (II), în SCN, s.n., vol. III, 2012, p. 73-95.
- Butnariu, Viorel M., *Circulație monetară și zărafie în Moldova în secolul XVII*, în AIIAI, vol. XXVI, nr. 1, 1989, p. 249-267.
- Butnariu, Viorel M., *Introducerea talerului-leu în Moldova lui Vasile Lupu*, în AIIX, vol. XXXI, 1994, p. 59-71.
- Butură, Valer, *Etnografia poporului român. Cultura materială*, Cluj-Napoca, Dacia, 1978.
- Buza, János, *Der Kurs der Löwentaler in Ost-Mitteuropa (mit besonderer Rücksicht auf Siebenbürgen und Ungarn)*, în „Acta Historica Academiae Scientiarum Hungaricae”, vol. XXVII, nr. 3-4, 1981, p. 335-358.
- Calmuschi, Constantin, *Principalele dări ale Moldovei și Țerei Românesci, mai ales în secolul XVIII* (teză de licență, Facultatea de Litere și Filosofie din București), Vaslui, Tip. G. Catafany și C. G. Onceanu, 1891.
- Caproșu, Ioan, *O istorie a Moldovei prin relațiile de credit până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1989.
- Câlția, Simion, *Așezări urbane sau rurale? Orașele din Țările Române de la sfârșitul secolului al 17-lea la începutul secolului al 19-lea*, București, Editura Universității din București, 2011.
- Cernea, Emil, *Evoluția unui termen juridic slavo-român: dușegubina*, în Rsl, vol. XXXIX, 2004, p. 131-140.
- Cernovodeanu, Paul, *Privilegiul comercial acordat negustorilor englezi în Moldova la 1588 și răsunetul său politic în anii Unirii Principatelor*, în RI, vol. 31, nr. 6, 1978, p. 1041-1049.
- Chițimia, Ion C., *Histoire et sémantique des deux termes slaves, новозъ et подводъ, chez les Slaves et chez les Roumains*, în „Slavia”, vol. XIX, 1949-1950, p. 349-361.
- Cihodaru, Constantin, *Podgoriile de la Cotnari și Hârlău în economia Moldovei din secolele XV-XVIII*, în AȘUI, vol. X, 1964, p. 1-27.
- Cihodaru, Constantin, *Refacerea ocoalelor cetăților și curților domnești în a doua jumătate a secolului al XV-lea*, în vol. *Omagiu lui P. Constantinescu-Iași cu prilejul împlinirii a 70 de ani*, București, Editura Academiei, 1965, p. 267-273.
- Cihodaru, Constantin, *Steția, un impozit nou introdus în Moldova de Movilești la începutul secolului XVII*, în SCȘI, anul VII, fasc. 2, 1956, p. 165-174.
- Ciocan, Nistor, *Negoț și neguțatori în Moldova veacului XVII*, în AIIAI, vol. XXV, nr. 1, 1988, p. 293-305.
- Ciocîltan, Virgil, *Hegemonia Hoardei de Aur la Dunărea de Jos (1301-1341)*, în RI, vol. V, nr. 11-12, 1994, p. 1099-1118.

- Ciocîltan, Virgil, *Le Khanat du Bas Danube, gardien des Détroits à la fin du XIIIe siècle*, în HY, vol. III, 2006, p. 5-16.
- Ciocîltan, Virgil, *The Mongols and the Black Sea Trade in the Thirteenth and Fourteenth Centuries*, translated by Samuel Willcocks, Leiden-Boston, Brill, 2012.
- Ciurea, Dumitru, *Câteva date despre istoricul Galașilor (sec. XVI-XVII)*, în SCȘI, vol. VIII, fasc. 1, 1957, p. 227-229.
- Ciurea, Dumitru, *În legătură cu problema monopolului feudal în Moldova (câteva date noi și precizări)*, în AIIAI, vol. I, 1964, p. 139-144.
- Ciurea, Dumitru, *Organizarea administrativă a statului feudal Moldova (sec. XIV-XVIII)*, în AIIAI, vol. II, 1965, p. 143-235.
- Ciurea, Dumitru, *Relațiile externe ale Moldovei în secolul al XVI-lea*, în AIIAI, vol. X, 1973, p. 1-48.
- Ciută, Ioan, *Apicultura în Moldova feudală*, București, Editura Diacon Coresi, 1994.
- Ciută, Ioan, *Considerații privind tehnica apicolă în Moldova feudală*, în AIIAI, vol. XXIV, nr. 2, 1987, p. 369-374.
- Coman, Marian, *Putere și teritoriu. Țara Românească medievală (secolele XIV-XVI)*, Iași, Polirom, 2013.
- Constantinescu, Alexandru, *Dărilor în secolele XIV-XV în Țările Române*, în SAI, vol. XXIII, 1973, p. 110-118.
- Constantinescu, Bogdan, Roxana Bugoi, Ernest Oberländer-Târnoveanu, Katiușa Pârvan, *Some Considerations on X-Ray Fluorescence Use in Museum Measurements – The Case of Medieval Silver Coins*, în „Romanian Reports in Physics”, vol. 57, nr. 4, 2005, p. 1027-1031.
- Constantinescu, Bogdan; Roxana Bugoi, Ernest Oberländer-Târnoveanu, Katiușa Pârvan, *Medieval Silver Coins Analyses by Pixe and Ed-Xrf Techniques*, în „Romanian Journal of Physics”, vol. 54, nr. 5-6, 2009, p. 482-487.
- Contamine, Philippe, *Nobles et noblesse en France, 1300-1500*, Paris, CNRS Éditions, 2021.
- Corbier, Mireille, *De la razzia au butin. Du tribut à l'impôt. Aux origines de la fiscalité: prélèvements tributaires et naissance de l'État*, în vol. Jean-Philippe Genet (éd.), *L'État moderne. Genèse, bilans et perspectives. Actes du Colloque tenu au CNRS à Paris, les 19-20 septembre 1989*, Paris, Éditions du C.N.R.S., 1990, p. 95-107.
- Costăchel, Valeria, *Dezagregarea obștii satești în Țările Române în Evul Mediu*, în vol. *Studii și Referate privind Istoria României*, vol. I, București, Editura Academiei, 1954, p. 753-799.
- Costăchel, Valeria, *Imunitatea la ruși și la români*, în vol. *Studii și Comentarii de Istorie și Lingvistică*, București, Institutul de Studii româno-sovietice, 1947, p. 99-124.
- Costăchel, Valeria, *Le monopole du moulin en Moldavie aux XVe et XVIe siècles*, în RHSEE, vol. XXII, 1945, p. 171-183.
- Costăchel, Valeria, *Les immunités dans les Principautés Roumaines aux XIVème et XVème siècles*, Bucarest, Institut d'Histoire Universelle „N. Iorga”, 1947.
- Cotovanu, Lidia, *Émigrer en terre valaque. Estimation quantitative et qualitative d'une mobilité géographique de longue durée (seconde moitié du XIVe-début du XVIIIe siècle)*, Brăila, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2022.

- Crîșmaru, Valerian, *Reședințe și curți domnești până la jumătatea secolului al XVII-lea. Curtea domnească de la Botoșani*, în „Hierasus”, vol. I, 1978, p. 347-352.
- Cronț, Gheorghe, *Clericii în serviciul justiției*, în BOR, vol. LVI, nr. 11-12, 1938, p. 823-844.
- Cronț, Gheorghe, *Justiția bisericească din Moldova și Țara Românească în secolele XIV-XVIII*, în MMS, vol. LI, nr. 3-4, 1975, p. 258-274.
- Cvetkova, Bistra A., *Le service des celep et le ravitaillement en bétail dans l'Empire ottoman (XVe-XVIIIe s.)*, în vol. *Études historiques à l'occasion du Ier Congrès international des Études balkaniques et sud-est européennes*, vol. III, Sofia, Éditions de l'Académie bulgare des Sciences, 1966, p. 145-172.
- Cvetkova, Bistra A., *Les institutions ottomanes en Europe*, Wiesbaden, Franz Steiner Verlag, 1978.
- Dan, Mihail; Samuil Goldenberg, *Bistrița în secolul al XVI-lea și relațiile ei comerciale cu Moldova*, în SUBB, vol. IX, fasc. 2, 1964, p. 25-83.
- Day, John, *Les douanes de Gênes, 1376-1377*, vol. I, Paris, S.E.V.P.E.N., 1963.
- Débax, Hélène, *La seigneurie collective. Pairs, pariers, paratge: les coseigneurs du XIe au XIIIe siècle*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, 2012.
- Diaconescu, Ileana, *Câteva sate de boștinari în Oltenia*, în RM, vol. II, nr. 2, 1965, p. 165-166.
- Drăganu, Nicolae, *Ferie (herie); ferâie (herâie)*, în DR, vol. V, 1927-1928, p. 354-358.
- Dumitrașcu, Alessandro Flavio, *Genova, Dunărea de Jos și Moldova în secolele XIII-XV*, Brăila, Editura Istros a Muzeului Brăilei „Carol I”, 2021.
- Dyer, Christopher, *Peasants and Coins: the Uses of Money in the Middle Ages*, în „British Numismatic Journal”, vol. 67, 1997, p. 30-47.
- Dyer, Christopher, *Taxation and Communities in Late Medieval England*, în vol. *Progress and Problems in Medieval England. Essays in Honour of Edward Miller*, edited by Richard Britnell, and John Hatcher, Cambridge, Cambridge University Press, 1996, p. 168-190.
- Dyer, Christopher, *The English Medieval Village Community and Its Decline*, în „Journal of British Studies”, vol. 33, nr. 4, 1994, p. 407-429.
- Dzhanov, Oleksandr, *Kaffa i Krym vo vtoroj polovine XIV v. (preimușestvenno po dannym knig massarii Kaffy)*, în „Sougdaia Collection”, vol. VII, nr. 1, 2018, p. 44-303.
- Dzhanov, Oleksandr, *Kaffa, Krymskoe hanstvo i sosednie gosudarstva v 1456-1459 gg. (po dannym knig massarii Kaffy)*, în „Sougdaia Collection”, vol. VIII, nr. 3-4, 2021, p. 163-462.
- Émerit, Marcel, *Cu privire la monopolurile senioriale*, în RI, vol. XI, nr. 5, 1958, p. 183-184.
- Émerit, Marcel, *La question des monopoles seigneuriaux dans l'ancienne Roumanie*, în vol. *Mélanges offerts à M. Nicolas Iorga par ses amis de France et des pays de langue française*, Paris, Librairie Universitaire J. Gamber, 1933, p. 243-251.
- Émerit, Marcel, *Sur l'origine de la «fierie»*, în RHSEE, vol. X, nr. 1-3, 1933, p. 31-33.
- Faith, Rosamond, *Social Theory and Agrarian Practice in Early Medieval England. The Land without Polyptyques*, în „Revue belge de philologie et d'histoire”, vol. 90, fasc. 2, 2012, p. 299-314.

- Favereau, Marie, *Tarkhan. A Nomad Institution in an Islamic Context*, în „Revue des mondes musulmans et de la Méditerranée”, vol. 143, 2018, p. 165-190.
- Favier, Jean, *Finance et fiscalité au bas Moyen Âge*, Paris, Société d'Édition d'Enseignement Supérieur, 1971.
- Favier, Jean, *Gouverner, c'est savoir*, în vol. *Le gouvernement des communautés politiques à la fin du Moyen Âge. Entre puissance et négociation : Villes, Finances, État. Actes du colloque en l'honneur d'Albert Rigaudière*, textes réunis par Corinne Leveleux-Teixeira, Anne Rousselet-Pimont, Pierre Bonin et Florent Garnier, Paris, Éditions Panthéon-Assas, 2011, p. 319-326.
- Filitti, Ioan C., *Considerații generale despre vechea organizare fiscală a Principatelor Române până la Regulamentul organic*, în „Analele Economice și Statistice”, vol. XVIII, nr. 1-3, ianuarie-martie 1935, p. 143-193, studiu retipărit, sub formă de broșură (extras), la București, Tipografia „Ion C. Văcărescu”, 1935.
- Filitti, Ioan C., *Despre vechea organizare administrativă a Principatelor Române*, ediție revăzută, București, Imprimeriile E. Marvan, 1935.
- Fleet, Kate, *The Treaty of 1387 between Murād I and the Genoese*, în BSOAS, vol. LVI, nr. 1, 1993, p. 13-33.
- Focșa, Gheorghe, *Contribuție la cercetarea mentalității satului*, în „Arhiva pentru știința și reforma socială”, vol. X, nr. 1-4, 1932, p. 159-175.
- Follain, Antoine, *Le village sous l'Ancien Régime*, Paris, Fayard, 2008.
- Fossella, Jason, *The dromos and Byzantine Communications, Diplomacy, and Bureaucracy, 518-1204*, Leiden, Brill, 2024.
- Fossier, Robert, *Polyptyques et censiers*, Turnhout, Brepols, 1978.
- Furnică, Dumitru Z., *Industria și dezvoltarea ei în Țările Românești*, București, Institut de Arte Grafice „Tiparul Românesc”, 1926.
- Gemil, Tahsin, *Date noi privind haraciul țărilor române în secolul al XVII-lea*, în RI, tom. 30, nr. 8, 1977, p. 1433-1446.
- Gemil, Tahsin, *O colecție de documente otomane importante pentru istoria României (1597-1607)*, în AIIAI, vol. XI, 1974, p. 237-244.
- Genèse de l'État moderne. Prélèvement et redistribution. Actes du Colloque de Fontevraud, 1984*, éditées par Jean-Philippe Genet et Michel Le Mené, Paris, Éditions du CNRS, 1987.
- Georgescu, Valentin Al.; Petre Strihan, *Judecata domnească în Țara Românească și Moldova (1611-1831)*, vol. I (1611-1740), București, Editura Academiei, 1979.
- Ghibănescu, Gheorghe, *Feriea*, în ASȘLI, vol. XIX, nr. 11-12, 1908, p. 393-402 și vol. XX, nr. 2, 1909, p. 59-70.
- Gionea, Vasile, *La désagrégation des communautés rurales en Valachie et en Moldavie*, în „Recherches sur l'histoire des institutions et du droit”, vol. IV, 1980, p. 3-24.
- Giurescu, Constantin C., *Contribuții la istoria științei și tehnicii românești în secolele XV-începutul secolului XIX*, București, Editura Științifică, 1973.
- Giurescu, Constantin C., *Despre iliș*, în RIR, vol. VII, fasc. I-II, 1937, p. 253-256.
- Giurescu, Constantin C., *Din trecut*, București, Cugetarea-Delafras, 1942.
- Giurescu, Constantin C., *Două vechi obligații fiscale românești: cărăturile pe cai și podvoadele cu boii*, în RIR, vol. XVI, fasc. III, 1946, p. 229-232.

- Giurescu, Constantin C., *Istoria pescuitului și a pisciculturii în România*, vol. I, *Din cele mai vechi timpuri până la instituirea legii pescuitului (1896)*, București, Editura Academiei, 1964.
- Giurescu, Constantin C., *Istoria românilor*, vol. I, *Din cele mai vechi timpuri până la moartea lui Alexandru cel Bun (1432)*, ediția a cincea, revăzută și adăugită, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1946.
- Giurescu, Constantin C., *Istoria românilor*, vol. II/1, *De la Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun până la Mihai Viteazul*, ediția a patra, revăzută și adăugită, București, Fundația pentru Literatură și Artă, 1943.
- Giurescu, Constantin C., *Istoria românilor*, vol. III/2, *De la moartea lui Mihai Viteazul până la sfârșitul epocii fanariote (1601-1821)*, București, Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1946.
- Giurescu, Constantin C., *Istoricul podgoriei Odobeștilor*, București, Editura Academiei, 1969.
- Giurescu, Constantin C., *L'ancienneté du moulin à eau chez le peuple roumain*, în vol. *Produttività e tecnologia nei secoli XII-XVII*, a cura di Sara Mariotti, Firenze, Felice Le Monnier, 1981, p. 245-249.
- Giurescu, Constantin C., *Organizarea financiară a Țării Românești în epoca lui Mircea cel Bătrân*, în AARMSI, s. III, t. VII, 1927, p. 1-58.
- Giurescu, Constantin C., *Probleme controversate în istoriografia română*, București, Editura Albatros, 1977.
- Giurescu, Constantin C., *Târguri sau orașe și cetăți moldovene din secolul al X-lea până la mijlocul secolului al XVI-lea*, ed. a II-a, București, Editura Enciclopedică, 1997.
- Glazunova, Elena; Ilya Shtalenkov, *Litovskie trehgrannye platežnye slitki: tipologija i topografija*, în „Bankaŭski vesnik”, nr. 1 (630), 2016, p. 19-25.
- Goffart, Walter, *From Roman Taxation to Mediaeval Seigneurie: Three Notes (Part II)*, în „Speculum”, vol. 47, nr. 3, 1972, p. 373-394.
- Golimas, Aurel H., *Brodina sau brudina, un izvor însemnat de venit*, în RIR, vol. XIV, nr. 4, 1944, p. 512-513.
- Gonța, Alexandru I., *Despre orașul moldovenesc în veacul al XV-lea. Locuitorii și starea lor socială*, în SAI, vol. V, 1963, p. 31-39.
- Gonța, Alexandru I., *Domeniile feudale și privilegiile mănăstirilor moldovenești în timpul domniei lui Ștefan cel Mare*, în BOR, vol. LXXV, nr. 5, 1957, p. 438-455.
- Gonța, Alexandru I., *Două instituții feudale moldovenești sub denumire slavă: „joldul” și „podvoada”*, în idem, *Studii de istorie medievală*, texte selectate și pregătite pentru tipar de Maria Magdalena Székely și Ștefan S. Gorovei, cu un cuvânt înainte de Ioan Caproșu, Iași, Editura Dosoftei, 1998, p. 275-286.
- Gonța, Alexandru I., *Legăturile economice dintre Moldova și Transilvania în secolele XIII-XVII*, ediție, prefată, bibliografie și indice de Ioan Caproșu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.
- Gonța, Alexandru I., *Românii și Hoarda de Aur (1241-1502)*, Iași, Demiurg, 2010.
- Gonța, Alexandru I., *Satul în Moldova medievală. Instituțiile*, Iași, Panfilius, 2011.
- Górecki, Piotr, *Economy, Society, and Lordship in Medieval Poland, 1100-1250*, New York, Holmes & Meier Publishers, 1992.

- Górecki, Piotr, *Parishes, Tithes, and Society in Earlier Medieval Poland, c. 1100-c. 1250*, Philadelphia, The American Philosophical Society, 1993.
- Gorovei, Ștefan S., *Cetatea de Scaun a Sucevei. O ipoteză*, în AP, vol. IV, nr. 2, 2008, p. 15-24.
- Gorovei, Ștefan S., *Ghervasie de la Putna și Daniil de Strehaia*, în AP, vol. VI, nr. 1, 2010, p. 101-118.
- Gorovei, Ștefan S., *Întemeierea Moldovei. Probleme controversate*, ediția a II-a, adăugită, cu o postfață târzie, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2014.
- Gorovei, Ștefan S., *Originea socială a înaltului cler monahal*, în ArhGen, vol. VII, nr. 3-4, 1995, p. 183-190.
- Gorovei, Ștefan S.; Székely, Maria Magdalena, *Princeps omni laude maior. O istorie a lui Ștefan cel Mare*, carte tipărită cu binecuvântarea Înalț Prea Sfințitului Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, Sfânta Mănăstire Putna, 2005.
- Grażawski, Kazimierz, *Życie codzienne na ziemi chełmińskiej i dobrzyńskiej w średniowieczu*, Włocławek, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku, 2003.
- Grierson, Philip, *La moneta di conto nel Medioevo*, în „Rivista Italiana di Numismatica”, vol. XCV, 1993, p. 605-614.
- Grigor'ev, A. P., *Zolotoordynskie jarlyki: poisk i interpretacija*, în vol. *Tjurkologičeskij sbornik. 2005: Tjurkskie narody Rossii i Velikoj stepi*, Moskva, Vostočnaja literatura, 2006, p. 74-142.
- Grigoraș, Nicolae, *Abuzurile și corupția membrilor aparatului de stat feudal din Moldova (sec. XV-XVII)*, în AIIAI, vol. VIII, 1971, p. 99-117.
- Grigoraș, Nicolae, *Dărilor în Moldova de la întemeierea statului până la 1741 (II)*, în CI, vol. XII-XIII, 1981-1982, p. 317-341.
- Grigoraș, Nicolae, *Dărilor în Moldova de la întemeierea statului până la 1741 (III)*, în CI, vol. XIV-XV, 1983-1984, p. 153-171.
- Grigoraș, Nicolae, *Dărilor personale ale populației din Țara Românească a Moldovei și dărilor în bani pentru turci de la întemeierea statului și până la reforma lui Constantin Mavrocordat (1359-1741)*, în CI, vol. XI, 1980, p. 299-323.
- Grigoraș, Nicolae, *Ilișul - o dare plătită în Moldova și în Transilvania*, în vol. *Sub semnul lui Clio. Omagiu Acad. Prof. Ștefan Pascu*, Cluj-Napoca, Centrul de multiplicare al Universității „Babeș-Bolyai”, 1974, p. 114-121.
- Grigoraș, Nicolae, *Imunitățile și privilegiile fiscale în Moldova (de la întemeierea statului și până la mijlocul secolului al XVIII-lea)*, în RI, tom. 27, nr. 1, 1974, p. 55-77.
- Grigoraș, Nicolae, *Instituții feudale din Moldova*, vol. I, *Organizarea de stat până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București, Editura Academiei, 1971.
- Grigoraș, Nicolae, *Obligațiile în muncă față de stat și turci ale populației din Moldova (secolele XIV-XVIII)*, în RI, vol. 18, nr. 4, 1965, p. 895-912.
- Grigoraș, Nicolae, *Principalele amenzi din Moldova în timpul orânduirii feudale (secolele al XV-lea - al XVIII-lea)*, în AIIAI, vol. VI, 1969, p. 159-176.
- Grigoraș, Nicolae, *Situația clerului moldovenesc în prima jumătate a secolului al XVII-lea și reforma domnitorului Miron Barnovschi și mitropolitului Anastasie Crimca*, în vol.

- Dragomirna. *Istorie, tezaur, ctitori*, vol. II, Sfânta Mănăstire Dragomirna, Editura „Mitropolit Iacov Putneanul”, 2014, p. 231-238.
- Guboglu, Mihail, *Le tribut payé par les Principautés roumaines à la Porte Ottomane jusqu'au début du XVIe siècle d'après les sources turques*, în REI, vol. XXXVII, nr. 1, 1969, p. 49-80.
- Guboglu, Mihail, *Le tribut payé par les principautés roumaines à la Porte jusqu'au début du XVIe siècle*, în vol. *Ord. Prof. Ömer Lütfi Barkan'a armağan*, İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, 1985, p. 59-138.
- Guenée, Bernard, *L'Occident aux XIVe et XVe siècles. Les États*, Paris, Presses universitaires de France, 1971.
- Gulevych, Vladyslav, *On the Issue of Subordination of the Galician-Volhynian Princes to the Mongol Empire and its Consequences*, în „Reconstructing the Past. Journal of Historical Studies”, vol. I, nr. 4, 2023, p. 62-82.
- Gyöngyössy, Márton, *Der Ungarische Goldgulden. Die bedeutendste Währung Mitteleuropas im Spätmittelalter*, în CN, vol. IX-XI, 2003-2005, p. 287-297.
- Hanga, Vladimir, *Contribuții la problema imunității feudale pe teritoriul patriei noastre*, în „Studia. Universitatis Babeș-Bolyai. Iurisprudentia”, series III, fasc. 2, 1960, p. 29-50.
- Harvey, Paul D. A., *Manorial Records*, London, British Records Association, 1984.
- Hensel, Witold, *Słowiańszczyzna wczesnośredniowieczna. Zarys kultury materialnej*, Warsaw, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, 1965.
- Heywood, Colin, *The Evolution of the Courier Order (ulağ hükmi) in Ottoman Chancery Practice (Fifteenth to Eighteenth Centuries)*, în vol. *Osmanische Welten: Quellen und Fallstudien. Festschrift für Michael Ursinus*, ed. Johannes Zimmermann, Christoph Herzog, Raoul Motika, Bamberg, University of Bamberg Press, 2016, p. 269-312.
- Hinkov, Hristo, *I rapporti economici della regione di Dobrugia alla vigilia della conquista turca*, în vol. *Genova e la Bulgaria nel medioevo*, coord. Geo Pistarino, Genova, Università di Genova, 1984, p. 351-360.
- History of Civilizations of Central Asia*, vol. IV, part. I, *The age of achievement (A.D. 750 to the end of the fifteenth century). The historical, social and economic setting*, ed. M. S. Asimov and C. E. Bosworth, Paris, UNESCO Publishing, 1998.
- Hoffmann, Richard C., *Land, Liberties, and Lordship in a Late Medieval Countryside. Agrarian Structures and Change in the Duchy of Wrocław*, Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1989.
- Holban, Theodor, *Monetele curențe în Moldova și contra valoarea lor în Polonia la sfârșitul secolului al XVI-lea*, în ASȘLI, vol. XL, nr. 3-4, 1933, p. 144-150.
- Horváth, Pál, *Les communautés paysannes du Moyen Âge comme instruments de la justice et de la taxation féodales*, în „Acta Juridica Academiae Scientiarum Hungaricae”, vol. IV, nr. 3-4, 1962, p. 357-382.
- Horváth, Tibor Antal, *A magyar aranyforint értékváltozása 1490-1700 között*, în „Numizmatikai Közlöny”, vol. LVIII-LIX, 1959-1960, p. 33-50.
- Iftimi, Sorin, *Evoluția ocolului domnesc al orașului Iași*, în IN, vol. I, 1995, p. 63-75.
- Iftimi, Sorin, *Ținutul Iașilor în Evul Mediu*, în IN, vol. II-III, 1996-1997, p. 43-62; vol. IV-VII, 1998-2001, p. 77-107.

- Ilie, Marius Liviu, *Domnia și „casa domniei” în Țara Românească. Etimologie și semnificație istorică (secolele XIV-XVI)*, în AIIGBC, vol. XLVI, 2009, p. 27-45.
- Iliescu, Cătălina, *Petru Șchiopul, inițiator al procesului desființării ocoalelor domnești în Moldova*, în AIIX, vol. XXXVII, 2000, p. 69-79.
- Iliescu, Maria, *Din istoria terminologiei fiscale românești: -ărit, sufixul dărilor feudale*, în vol. *Omagiu lui Iorgu Iordan cu prilejul împlinirii a 70 de ani*, București, Editura Academiei, 1958, p. 403-411.
- Iliescu, Octavian, *Cu privire la haraciul țărilor române în secolul al XVI-lea*, în RI, tom. 32, nr. 3, 1979, p. 556-558.
- Iliescu, Octavian, *Le prêt accordé en 1388 par Pierre Mușat à Ladislas Jagellon*, în RRH, vol. XII, nr. 1, 1973, p. 123-138.
- Ilieș, Aurora, *Știri în legătură cu exploatarea sării în Țara Românească până în veacul al XVIII-lea*, în SMIM, vol. I, 1956, p. 155-197.
- Imber, Colin, *The Law of the Land*, în vol. *The Ottoman World*, edited by Christine Woodhead, New York, Routledge, 2012, p. 41-56.
- İnalçık, Halil, *An Economic and Social History of the Ottoman Empire*, vol. I (1300-1600), Cambridge, Cambridge University Press, 1994.
- İnalçık, Halil, *The Ottoman Empire: Conquest, Organization and Economy. Collected Studies*, London, Variorum Reprints, 1978.
- İnalçık, Halil, *The Problem of the Relationship between Byzantine and Ottoman Taxation*, în vol. *Akten des XI. Internationalen Byzantinistenkongresses, München, 1958*, herausgegeben von Franz Dölger und Hans-Georg Beck, München, C. H. Beck, 1960, p. 237-242.
- Instituții feudale din Țările Române. Dicționar*, (coord.) Ovid Sachelarie și Nicolae Stoicescu, București, Editura Academiei, 1988.
- Ion Nistor (1876-1962)*, volum îngrijit de Alexandru Zub, cu tabel cronologic, bibliografie și indice de Mihai Ștefan Ceașu, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1993.
- Ionaș, Vasile, *Reforme fiscale din Transilvania în secolul al XVIII-lea*, în „Annales Universitatis Apulensis. Seria Historica”, vol. IV-V, 2000-2001, p. 79-90.
- Ionescu-Nișcov, Traian, *Un aspect al relațiilor româno-polone la mijlocul secolului al XV-lea*, în RI, tom. 27, nr. 12, 1974, p. 1747-1763.
- Iorga, Nicolae, *„Coconul” lui Radu Mihnea și capuchehaiaua Curt Celebi. Cu prilejul unui document inedit de la Alexandru Coconul*, în RI, vol. XVIII, nr. 4-6, 1932, p. 99-102.
- Iorga, Nicolae, *Despre ferâie*, în RI, vol. XXVII, nr. 1-12, 1941, p. 152.
- Iorga, Nicolae, *Istoria românilor*, vol. V, *Vitejii*, București, 1937.
- Iorga, Nicolae, *O descoperire privitoare la Iliaș Rareș*, în RI, vol. II, nr. 7-9, 1916, p. 179-180.
- Iorga, Nicolae, *Opere economice*, ediție îngrijită de Georgeta Penelea, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1982.
- Iorga, Nicolae, *Popoare turanice parazitare (conferință ținută la Ateneul Român în ziua de 7 decembrie 1914)*, Vălenii de Munte, Tipografia «Neamul Românesc», 1915.
- Iorga, Nicolae, *Privilegiile șangăilor de la Târgu-Ocna*, în AARMSI, s. II, t. XXXVII, 1914-1915, p. 245-263.

- Iorga, Nicolae, *Sate și preoți din Ardeal*, București, Inst. de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1902.
- Iorga, Nicolae, *Studii istorice asupra Chilie și Cetății Albe*, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1899.
- Istoria României*, vol. II, coord. Andrei Oțetea, Mihai Berza, Barbu T. Cămpina, Ștefan Pascu, București, Editura Academiei, 1962.
- Istoria României*, vol. III, coord. Andrei Oțetea, David Prodan, Mihai Berza, București, Editura Academiei, 1964.
- Jacoby, David, *Caviar Trading in Byzantium*, în vol. Rustam Shukurov (ed.), *Mare et Litora. Essays presented to Sergej Karpov for his 60th birthday*, Moscow, Indrik, 2009, p. 349-364.
- Jaubert, Anne Nissen, *Gérer la terre sans écrit, est-ce possible?*, în „Revue belge de philologie et d’histoire”, vol. 90, fasc. 2, 2012, p. 315-346.
- Jawor, Grzegorz, *Le rôle des corvées dans le système des redevances acquittées par les habitants des villages de ius Valachicum en Petite-Pologne et en Ruthénie de la Couronne aux XVe et XVIe siècles*, în „Balcanica Posnaniensia Acta et studia”, vol. 26, 2019, p. 249-267.
- Kaim, Reinhold, *Die altrussische Münzgeschichte und die Prägungen von 1350-1700*, vol. I, Hagen, Verlag Reinhold Kaim, 1979, p. 51-106.
- Kałkowski, Tadeusz, *Tysiąc lat monety polskiej*, Kraków, Wydawnictwo Literackie, 1963.
- Kaplan, Michel, *Les hommes et la terre à Byzance du VIe au XIe siècle: propriété et exploitation du sol*, Paris, Publications de la Sorbonne, 1992.
- Kapral, Miron, *Lviv and Towns of the Moldavian Principality in the Second Half of the 15th Century: Economic and Social Contacts*, în HU, vol. XXIX, 2021, p. 5-20.
- Karayannopoulos, Johannes, *Das Finanzwesen des frühbyzantinischen Staates*, München, R. Oldenbourg, 1958.
- Karayannopoulos, Johannes, *Die kollektive Steuerverantwortung in der frühbyzantinischen Zeit*, în „Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte”, vol. 43, nr. 4, 1956, p. 289-322.
- Kaska, Johannes; Samuel Nussbaum, *Organising Landed Property. Manorial Administration Strategies in the 15th and Early 16th Centuries*, în „Administory. Zeitschrift für Verwaltungsgeschichte”, vol. IV, nr. 1, 2019, p. 10-27.
- Kiss, I. N., *Volume et production des exploitations paysannes en Hongrie, XVIe-XVIIIe siècles. Base démographique et disponibilité alimentaire*, în vol. *Prestations paysannes, dîmes, rente foncière et mouvement de la production agricole à l’époque préindustrielle*, vol. I, Actes du Colloque préparatoire (30 juin-1er et 2 juillet 1977) au VIIe Congrès international d’Histoire économique, ed. Joseph Goy, Emmanuel Le Roy Ladurie, Paris, Éditions de l’École des hautes études en sciences sociales, 1982, p. 59-73.
- Knoll, Vladislav, *Church Slavonic and the Romanian-speaking Lands*, vol. I, *Origins*, Prague, Institute of Slavonic Studies of the Czech Academy of Sciences, 2024.
- Komar, A. V., *Do problemi datuvannja grošovih zlitkiv kiivs’kogo tipu*, în „Naukovij visnik Nacional’nogo muzeju istorii Ukraïni”, vol. I, 2016, p. 173-178.

- Komar, A. V., *Platěžnye slitki černigovskogo tipa*, în vol. *Goroda i vesi srednevekovoj Rusi: arheologija, istorija, kul'tura. K 60-letiju Nikolaja Andreeviča Makarova*, coord. P. G. Gajdukov, Moskva-Vologda, «Drevnosti Severa», 2015, p. 531-541.
- Krekić, Bariša, *Trois documents concernant les marchands vénitiens à Tana au début du XVe siècle*, în vol. Damien Coulon, Catherine Otten-Froux, Paule Pagès, Dominique Valérian (dir.), *Chemins d'outre-mer. Études d'histoire sur la Méditerranée médiévale offertes à Michel Balard*, Paris, Éditions de la Sorbonne, 2004, p. 503-509.
- Kumekov, Bolat E.; Z. K. Kartova, *The Source Study Analysis and Classification of the Tarkhan Type Khan Yarlyks*, în „Journal of History”, vol. 92, 2019, p. 17-23.
- Kurtyka, Janusz, *Podole w czasach jagiellońskich. Studia i materiały*, ed. Maciej Wilamowski, Kraków, Societas Vistulana, 2011.
- Kutrzeba, Stanisław, *Taryfy celne i polityka celna w Polsce od XIII do XV wieku* (I), în „*Ekonomista: czasopismo poświęcone nauce i potrzebom życia*”, 1902, t. II, p. 189-211; (II), 1902, t. III, p. 30-45.
- L'impôt au Moyen Âge. L'impôt public et prélèvement seigneurial fin XIIe-début XVIe siècle*, vol. I, *Le droit d'imposer. Colloque tenu à Bercy les 14, 15 et 16 juin 2000*, sous la direction scientifique de Philippe Contamine, Jean Kerhervé et Albert Rigaudière, Paris, Ministère de l'économie, des finances et de l'industrie, Comité pour l'histoire économique et financière de la France, 2002.
- La fiscalità nell'economia europea secc. XIII-XVIII. Atti della “Trentanovesima Settimana di Studi” 22-26 aprile 2007*, a cura di Simonetta Cavaciocchi, Firenze, Firenze University Press, 2008.
- La moneta nell'economia europea. Secoli XIII-XVIII*, a cura di Vera Barbagli Bagnoli, Firenze, Le Monnier, 1981.
- Langer, Lawrence N., *Muscovite Taxation and the Problem of Mongol Rule in Rus'*, în „*Russian History*”, vol. XXXIV, nr. 1-4, 2007, p. 101-129.
- Lazăr, Mihai, *Aspecte ale fiscalității din Țara Moldovei în epoca ștefaniană*, în CC, nr. 10, 2004, p. 63-68.
- Lazăr, Mihai, *Contribuții la cunoașterea fiscalității în Moldova în secolul al XVIII-lea: văcăritul, cunița, alămul și cornăritul*, în „*Suceava. Anuarul Muzeului Județean*”, vol. VI-VII, 1979-1980, p. 151-155.
- Lazăr, Mihai, *Date și sublinieri noi cu privire la sulgiu și ialoviță în Moldova în secolele XVI-XVIII*, în „*Hierasus*”, vol. II, 1979, p. 131-140.
- Lazăr, Mihai, *Două obligații fiscale din Moldova medievală*, în „*Hierasus*”, vol. VII-VIII, 1989, p. 371-379.
- Lazăr, Mihai, *Gorștina (desetina) de porci în Moldova în secolele XV-XVIII*, în „*Suceava. Anuarul Muzeului Județean*”, vol. X, 1983, p. 455-470.
- Lazăr, Mihai, *Gorștina de oi în Moldova în secolele XV-XVIII*, în „*Suceava. Anuarul Muzeului Județean*”, vol. VIII, 1981, p. 243-255.
- Lazăr, Mihai, *Importanța izvoarelor statistice pentru cunoașterea realităților fiscale din Moldova medievală*, în „*Glasul Bucovinei*”, vol. X, nr. 1-2, 2003, p. 78-96.
- Lazăr, Mihai, *Obligații fiscale moldovenești mai puțin cunoscute*, în „*Suceava. Anuarul Muzeului Național al Bucovinei*”, vol. XXI, 1994, p. 581-587.

- Lazăr, Mihai, *Realități fiscale din Țara Moldovei. Dări de cotitate în sfera economiei păstorești (secolul al XV-lea - mijlocul secolului al XVIII-lea)*, Iași, Editura Junimea, 2000.
- Lazea, Emil, *Apicultura în Transilvania în secolele XI-XIV*, în RI, vol. 32, nr. 3, 1979, p. 481-503.
- Le Goff, Jacques, *Must We Divide History Into Periods?*, translated by M. B. DeBevoise, New York, Columbia University Press, 2015.
- Le Mené, Michel, *Fiscalité d'État et solidarités villageoises*, în vol. *Commerce, finances et société (XIe-XVIe siècle). Recueil de travaux d'histoire médiévale offert à Monsieur le Professeur Henri Dubois*, éd. Philippe Contamine, Thierry Dutour, Bertrand Schnerb, Paris, Presses de l'Université de Paris Sorbonne, 1993, p. 287-297.
- Lefter, Lucian-Valeriu, *Răzeși și legende. Imagine și document*, în vol. *Putna, ctitorii ei și lumea lor*, vol. îngrijit de Ovidiu Cristea, București, Editura Magic Print, 2011, p. 107-122.
- Lemonde, Anne, *Taille réelle et taille personnelle à la fin du Moyen Âge. Une mise au point*, în vol. *Cultures fiscales en Occident du Xe au XVIIe siècle. Études offertes à Denis Menjot*, sous la direction de Florent Garnier, Armand Jamme, Anne Lemonde, Pere Verdés Pijuan, Toulouse, Presses universitaires du Midi, 2019, p. 279-292.
- Lepszy, Leonard, *Przemysł złotniczy w Polsce*, Kraków, Miejskie Muzeum Przemysłowe, 1933.
- Les communautés rurales*, 6e partie, *Europe orientale*, Paris, Dessain et Tolra, 1986.
- Les villages dans l'Empire byzantin, IVe-XVe siècle*, édité par Jacques Lefort, Cécile Morrisson et Jean-Pierre Sodini, Paris, Lethielleux, 2005.
- Lonchay, Henri, *De l'importance de l'étude des monnaies de compte*, în vol. *Congrès International de Numismatique et d'Art de la médaille contemporaine, tenu à Bruxelles les 26, 27, 28 et 29 juin 1910*, Bruxelles, J. Goemaere imp. du Roi éditeur, 1910, p. 89-94.
- Longinescu, George D., *Feria*, în „Balcania”, vol. II-III, 1939-1940, p. 199-318.
- Lungu, Vasile, *Ținuturile Moldovei până la 1711 și administrarea lor*, în CI, vol. XVII, 1943, p. 211-250.
- Lungu, Vasile, *Ținuturile moldovenești până la 1711*, în CI, vol. IV, fasc. 2, 1928, p. 97-109.
- Macovei, Adrian, *Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei între 1832 și 1862 (I)*, în AIIAI, vol. XIX, 1982, p. 359-374.
- Mańczak, Antoni, *Money, Prices, and Power in Poland, 16th-17th Centuries. A Comparative Approach*, Abingdon, Ashgate Publishing, 1995.
- Maleon, Bogdan-Petru, *Averea Mănăstirii Probota până în vremea lui Petru Rareș. Valoare economică și semnificații simbolice*, în AP, vol. X, nr. 1, 2014, p. 73-98.
- Maleon, Bogdan-Petru, *Clerul de mir din Moldova secolelor XIV-XVI*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2007.
- Maleon, Bogdan-Petru, *O dimensiune puțin explorată a vieții monahale moldovenești în Evul Mediu. Producția și schimbul de bunuri*, în AȘUI, vol. LX, 2014, p. 137-149.
- Maleon, Bogdan-Petru, *Statutul fiscal al clerului de mir în Moldova medievală*, în vol. *Confesiune și cultură în Evul Mediu. In honorem Ion Toderascu*, studii reunite de

- Bogdan-Petru Maleon și Alexandru-Florin Platon, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2004, p. 145-160.
- Małłek, Janusz, *Polityka celna Prus Królewskich i Prus Książęcych w latach 1525-1548*, în „Komunikaty Mazursko-Warmińskie”, vol. 3, 1978, p. 347-357.
- Manolescu, Radu, *Comerțul și transportul produselor economiei agrare la Dunărea de Jos și pe Marea Neagră în secolele XIII-XV*, în RI, vol. I, nr. 6, 1990, p. 545-570.
- Manolescu, Radu, *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul (secolele XIV-XVI)*, București, Editura Științifică, 1965.
- Marcu, Liviu P., *Formes de redistribution traditionnelles des terres dans les communautés rurales roumaines*, în „Ethnologie française”, vol. XVII, nr. 2-3, 1987, p. 258-267.
- Marcu, Liviu P., *Le cycle de vie et le statut personnel dans les communautés villageoises roumaines*, în „Recherches sur l’histoire des institutions et du droit”, vol. XVII, 2004, p. 51-63.
- Marin, I. D., *Contribuții la studierea curților domnești din Moldova*, în SAI, vol. IX, 1967, p. 25-41.
- Martin, Janet, *The Land of Darkness and the Golden Horde. The Fur Trade under the Mongols XIIIth-XIVth Centuries*, în CMRS, vol. XIX, nr. 4, 1978, p. 401-421.
- Maxim, Mihai, *Considérations sur la circulation monétaire dans les Pays roumains et l’Empire ottoman dans la seconde moitié du XVIe siècle*, în RÉSEE, vol. XIII, nr. 3, 1975, p. 407-415.
- Maxim, Mihai, *Haraciul Moldovei și Țării Românești în ultimul sfert al veacului XVI*, în SMIM, vol. XII, 1994, p. 4-28.
- Maxim, Mihai, *Haraciul moldovenesc în opera lui D. Cantemir*, în AUBI, vol. XXIII, 1974, p. 69-78.
- Maxim, Mihai, *L’Empire ottoman au Nord du Danube et l’autonomie des Principautés Roumaines au XVIe siècle. Études et documents*, Istanbul, Les Éditions Isis, 1999.
- Maxim, Mihai, *O istorie a relațiilor româno-otomane, cu documente noi din arhivele turcești*, vol. I, *Perioada clasică (1400-1600)*, Brăila, Editura Istros, 2012; vol. II, *De la Mihai Viteazul la fanarioți (1601-1711/1716)*, Brăila, Editura Istros, 2013.
- Maxim, Mihai, *Obligațiile militare, în muncă și de transport ale Moldovei și Țării Românești față de Poartă în a doua jumătate a veacului XVI*, în AUBI, vol. XXVIII, 1979, p. 99-109.
- Maxim, Mihai, *Recherches sur les circonstances de la majoration du kharadj de la Moldavie entre les années 1538-1574*, în BAIESEE, vol. X, nr. 2, 1972, p. 233-261.
- Maxim, Mihai, *Regimul economic al dominației otomane în Moldova și Țara Românească în a doua jumătate a secolului al XVI-lea*, în RI, tom. 32, nr. 9, 1979, p. 1731-1765.
- Maxim, Mihai, *Romano-Ottomanica. Essays and Documents from the Turkish Archives*, Istanbul, The Isis Press, 2001.
- Maxim, Mihai, *Tributul românesc la Înalta Poartă: predare, destinație. Noi documente turcești din secolul al XVI-lea*, în vol. *Miscellanea in Honorem Radu Manolescu Emerito*, ed. Zoe Petre, Stelian Brezeanu, București, Editura Universității București, 1996, p. 144-156.
- Mării, Ion, [Notă de lectură], în „Cercetări de Lingvistică”, vol. XII, nr. 1, 1967, p. 147.

- Mândrescu, Simeon C., *Elemente ungurești în limba română*, București, Tipografia curții regale, 1892.
- Mehmet, Mustafa A., *Un document turc concernant le kharatch de la Moldavie et de la Valachie aux XVe-XVe siècles*, în RESEE, vol. V, nr. 1-2, 1967, p. 265-275
- Mené, Michel Le, *Villes et campagnes de l'ouest au Moyen Âge*, Nantes, Ouest Éditions, 2001.
- Mihordea, Vasile, *Maîtres du sol et paysans dans les principautés roumaines au XVIIIe siècle*, Bucarest, Éditions de l'Académie, 1971.
- Mihordea, Vasile, *Obligațiile locuitorilor dependenți, rumânii și vecinii, față de vistierie*, în RI, vol. XXV, nr. 1, 1972, p. 61-80.
- Mihordea, Vasile, *Relațiile agrare din secolul al XVIII-lea în Moldova*, București, Editura Academiei, 1968.
- Mihordea, Vasile, *Văcăritul, dare temporară*, în RI, tom 21, nr. 3, 1968, p. 449-467.
- Mihordea, Vasile, *Vinăriciul domnesc și vădrăritul*, în RI, tom. 22, nr. 6, 1969, p. 1077-1101.
- Mikołajczyk, Andrzej, *Einführung in die neuzeitliche Münzgeschichte Polens*, Łódź, Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne, 1988.
- Mikołajczyk, Andrzej, *Polish Coins in the Monetary Circulation of Europe in the 16th and 17th Centuries*, în vol. *Proceedings of the 10th International Congress of Numismatics, London, September 1986*, edited by I. A. Carradice, Londron, International Association of Professional Numismatists, 1986, p. 563-568.
- Mikołajczyk, Andrzej, *Polish-Ottoman Monetary Relations in the Light of Numismatic Evidence (16th to 18th Century)*, în „Wiadomości Numismatyczne”, vol. XXIX, nr. 1-2, 1985, p. 87-100.
- Minea, Ilie, *Despre ferăia din așezământul lui Miron vodă Barnovschi*, în CI, vol. X-XII, nr. 2, 1934-1936, p. 206-207.
- Mioc, Damaschin, *La répartition des charges fiscales et le poids de la fiscalité sur les différents groupes sociaux et économiques à la fin du XVIIe siècle en Valachie*, în vol. *L'impôt dans le cadre de la ville et de l'État. Colloque international de Spa, 6-9 septembre 1964. Actes*, Bruxelles, Pro Civitate, 1966, p. 296-316.
- Mioc, Damaschin, *Originea și funcțiile birului în Țara Românească până la sfârșitul secolului al XV-lea*, în vol. *Studii și referate privind istoria României*, part. I, București, Editura Academiei, 1954, p. 641-662.
- Mioc, Damaschin; Haralambie Chircă, Ștefan Ștefănescu, *L'Évolution de la rente féodale en Valachie et en Moldavie du XIVe au XVIIIe siècle*, în vol. *Nouvelles Études d'Histoire publiées à l'occasion du XIe Congrès des Sciences Historiques à Stockholm, 1960*, vol. II, Bucarest, Éditions de l'Académie, 1960, p. 221-252.
- Mirea, Andrei, *Bilan et perspectives sur le négoce de céréales entre les pays roumains et les comptoirs génois en mer Noire durant le XVe siècle*, text dactilografiat în limba franceză, 29 p.
- Mirea, Andrei, *Du tribut à l'impôt. Un héritage de l'époque mongole dans le système fiscal de la Moldavie médiévale*, în SMIM, vol. XLII, 2024, p. 173-192.
- Mirea, Andrei, *Gestiune comunitară și solidaritate fiscală în Moldova premodernă*, în AIIGBC, vol. LXIII, supl. nr. 1, 2024, p. 85-104.

- Mirea, Andrei, *Grands et petits boyards. Notes sur la noblesse moldave du XVe siècle*, în HY, vol. XX, 2023, p. 15-41.
- Mirea, Andrei, *La naissance de la chancellerie voïévodale en Moldavie (XIVe-XVe siècles)*, în vol. *Partager des savoirs au Moyen Âge. In memoriam Luminița Ciuchindel. Actes du Colloque international organisé par Le Centre d'Études Médiévales à l'Université de Bucarest, les 10-11 novembre 2023*, sous la direction de Luminița Diaconu, București, Editura Pro Universitaria, 2025, p. 236-274.
- Mirea, Andrei, *Le commerce pontique au XVe siècle vu à travers les marchandises d'outre-mer véhiculées en Moldavie*, în EB, vol. LX, nr. 3, 2024, p. 687-739.
- Mirea, Andrei, *Metode de estimare a presiunii fiscale în Moldova (secolele XVI-XVII)*, comunicare susținută la data de 30 octombrie 2025, în cadrul Conferinței Științifice a Doctoranzilor, ediția a III-a, 30-31 octombrie 2025, manifestare științifică organizată de Școala Doctorală de Istorie și Arheologie din cadrul SCOSAAR, Academia Română.
- Mirea, Andrei, *Moldavia and Caffa during the Fifteenth Century. New Sources and Interpretations*, în RI, vol. XXXII, nr. 4-6, 2021, p. 267-297.
- Mirea, Andrei, *Moldova medievală fără feudalism* (teză de disertație), Facultatea de Istorie, Universitatea din București, 2022, text dactilografiat.
- Mirea, Andrei, *Monastic Estate Management Practices in Late Medieval Moldavia. The Case of the Galata Monastery*, text dactilografiat în limba engleză, 42 p.
- Mirea, Andrei, *Monnaie et commerce en Roumanie génoise d'après une minute notariale inédite*, în „Atti della Società Ligure di Storia Patria”, n.s., vol. LXIV, 2024, p. 45-100.
- Mirea, Andrei, *Monnaie métallique et monnaie de compte en Moldavie (XIVe-XVe siècles)*, text dactilografiat în limba franceză, în „Revue numismatique”, vol. 183, 2026 (sub tipar).
- Mirea, Andrei, *Nouveaux témoignages sur les affaires des marchands génois en mer Noire au XVe siècle*, în RI, vol. XXXVI, nr. 1-3, 2025, p. 57-92.
- Mirea, Andrei, *Sous les armes au Moyen Âge tardif en Europe centrale et orientale. Le cas de la campagne ottomane de 1476*, în RI, vol. XXXIV, nr. 4-6, 2023, p. 323-351.
- Mirea, Andrei, *Supplying the Army of Mehmed the Conqueror. A Comparison between the Asian Campaign of 1473 and the Moldavian Campaign of 1476*, în RI, vol. XXXIII, nr. 4-6, 2022, p. 278-293.
- Mirea, Andrei, *Tarife vamale și venituri din vămi în Moldova (veacurile XV-XVII)*, în AIIGBC, vol. LXIV, supl. nr. 1, 2025, p. 131-153.
- Mirea, Andrei, *The Emissary of Stephen the Great in Caffa (December 1459-January 1460)*, în AP, 2024, sub tipar.
- Mirea, Andrei, *Un logothète de Podolie à la cour voïévodale moldave dans la première moitié du XVe siècle*, în RES, vol. XCV, nr. 3, 2024, p. 289-300.
- Mîrza, Mihai, *Surse pentru cercetarea istoriei economice. O samă a „bucatelor” vistiernicului Toader Palade, din anii 1748-1751*, în vol. *Avere, prestigiu și cultură materială în surse patrimoniale. Inventare de averi din secolele XVI-XIX*, ed. Dan Dumitru Iacob, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2015, p. 203-252.

- Moačanin, Nenad, *The Poll-Tax and Population in the Ottoman Balkans*, în vol. *Frontiers of Ottoman Studies: State, Province, and the West*, vol. I, edited by Colin Imber and Keiko Kiyotaki, London-New York, I. B. Tauris, 2005, p. 77-89.
- Moačanin, Nenad, *Town and Country on the Middle Danube, 1526-1690*, Brill, Leiden, 2006.
- Moisil, Constantin, *Contribuții la istoria cuvântului „ban”*, în BSNR, vol. XV, nr. 33-34, 1920, p. 27-34.
- Moisil, Constantin, *O monedă curioasă: costanda*, în CNA, vol. XIX, nr. 133-134, 1945, p. 8-14; vol. XIX, nr. 135-136, 1945, p. 56-59.
- Moldovanu, Dragoș, *Repere ale evoluției administrativ-teritoriale*, în vol. *Tezaurul toponimic al României. Moldova*, vol. I, part. I, *Repertoriul istoric al unităților administrativ-teritoriale (1772-1988)*, București, Editura Academiei Române, 1991, p. XI-XIV.
- Morrisson, Cécile, *Coin Usage and Exchange Rates in Badoer's „Libro dei Conti”*, în „Dumbarton Oaks Papers”, vol. 55, 2001, p. 217-245.
- Morsel, Joseph, *Les logiques communautaires entre logiques spatiales et logiques catégorielles (XIIe-XVe siècles)*, în „Bulletin du centre d'études médiévales d'Auxerre”, hors-série, nr. 2, 2008, p. 1-22.
- Mototolescu, Dumitru, *Herâe*, în RA, vol. I, nr. 1, 1924, p. 109-115.
- Mototolescu, Dumitru, *Herâie, eine alt-rumänische Rechtsinstitution*, Druck der Deutschen Agrar. Druckerei Prag-Weinberge, 1928.
- Mouthon, Fabrice, *Les communautés rurales en Europe au Moyen Âge. Une autre histoire politique du Moyen Âge*, Rennes, Presses Universitaires de Rennes, 2014.
- Murariu, Ioan, *Ținutul Bacău în secolele XV-XIX*, în „Carpica”, vol. XVI, 1984, p. 133-137; vol. XVII, 1985, p. 109-122.
- Murgescu, Bogdan, *Circulația monetară în Țările Române în secolul al XVI-lea*, București, Editura Enciclopedică, 1996.
- Murgescu, Bogdan, *Impactul conjuncturii europene asupra comerțului românesc în a doua jumătate a secolului al XVII-lea* (I), în RI, vol. 41, nr. 5, 1988, p. 514-525, și (II), în RI, vol. 41, nr. 6, 1988, p. 587-596.
- Murgescu, Bogdan, *Istorie românească-istorie universală (600-1800)*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București, Teora, 1999.
- Murgescu, Bogdan, *O alternativă la periodizarea tradițională: epoca modernă timpurie*, în SAI, vol. LXVI, 2001, p. 5-18.
- Murgescu, Bogdan, *România și Europa. Acumularea decalajelor economice (1500-2010)*, Iași, Polirom, 2010.
- Murgescu, Bogdan, *Țările Române între Imperiul Otoman și Europa Creștină*, București, Polirom, 2012.
- Nelson, Janet L., *Dispute settlement in Carolingian West Francia*, în vol. *The Settlement of Disputes in Early Medieval Europe*, edited by Wendy Davies, Paul Fouracre, Cambridge, Cambridge University Press, 1986, p. 45-64.
- Nicolae, Eugen, *Așa-zisul ort al lui Despot-Vodă și zloții tătărăști*, în SCN, s.n., vol. IV, 2013, p. 185-190.

- Nicolau, Vasile C., *Priviri asupra vechei organizări administrative a Moldovei*, Bârlad, Tipografia și Legătoria de Cărți „Const. D. Lupașcu”, 1913.
- Nistor, Ion, *Das moldauische Zollwesen im 15. und 16. Jahrhundert*, în „Jahrbuch für Gesetzgebung, Verwaltung und Volkswirtschaft im Deutschen Reich”, vol. XXXVI, 1912, p. 235-282.
- Nógrády, Árpád, *Seigneurial Dues and Taxation Principles in Late Medieval Hungary*, în vol. *The Economy of Medieval Hungary*, edited by József Laszlovszky, Balázs Nagy, Péter Szabó, and András Vadas, Leiden, Brill, 2018, p. 265-278.
- North, Douglass C.; John Joseph Wallis, Barry R. Weingast, *Violence and Social Orders. A Conceptual Framework for Interpreting Recorded Human History*, New York, Cambridge University Press, 2009.
- Nussbächer, Gernot, *Un document privind comerțul Brașovului cu Moldova la sfârșitul secolului al XV-lea (III)*, în AIIAI, vol. XXIII, nr. 1, 1986, p. 325-342.
- Oberländer-Târnoveanu, Ernest, „Tartarian Zlots”. *A Golden Horde Legacy in the Monetary Terminology and Practice of Mediaeval Moldavia and its neighbouring Countries*, în RRH, vol. XXX, nr. 3-4, 1991, p. 189-220.
- Oberländer-Târnoveanu, Ernest, *Emisiunile monetare bătute pe teritoriul Moldovei în vremea lui Ștefan cel Mare (1457-1504). O analiză critică*, în „Cercetări Numismatice”, vol. IX-XI, 2003-2005, p. 299-388.
- Oberländer-Târnoveanu, Ernest, *Moldavian Merchants and Commerce in Constantinople in the 15th Century in the Book of Accounts of Giacomo Badoer*, în vol. Emilian Popescu, Octavian Iliescu, Tudor Teoteoi (ed.), *Études byzantines et post-byzantines*, vol. II, Bucurest, Editura Academiei Române, 1991, p. 165-180.
- Oberländer-Târnoveanu, Ernest, *Zlotul „românesc” sau „moldovenesc”. O monedă de calcul de tradiție bizantino-balcanică din Moldova secolelor XV-XVI*, în CN, vol. VIII, 2002, p. 223-246.
- Oguy, Alexander, *Lwowski szlak handlowy i intensyfikacja obiegu monetarnego na północnej Bukowinie w XIV-XVI w.*, în „Przegląd Historyczny”, vol. CI, nr. 4, 2010, p. 585-609.
- Olar, Ovidiu, *Corruption and Anticorruption in the Romanian Principalities. Rules of Governance, Exceptions and Networks, Seventeenth to the Nineteenth Century*, în vol. *Anticorruption in History. From Antiquity to the Modern Era*, edited by Ronald Kroeze, André Vitória, Guy Geltner, Oxford, Oxford University Press, 2018, p. 225-238 (pentru textul propriu-zis), 366-371 (pentru notele de subsol).
- Olar, Ovidiu, *Corupția și anticorupția în Principatele române. Reguli de guvernare, excepții și rețele din secolul al XVII-lea până în secolul al XIX-lea*, în RI, vol. XXXIV, 2023, nr. 4-6, p. 293-311 (traducerea este realizată de Valentina Dimulescu).
- Olteanu, Ștefan, *Meșteșugurile din Moldova în secolul al XVII-lea*, în SMIM, vol. III, 1959, p. 101-232.
- Olteanu, Ștefan, *Un aspect al producției meșteșugărești în orașele din Moldova în secolul al XVII-lea (prelucrarea pieilor)*, în RI, vol. X, nr. 3, 1957, p. 87-111.
- Olteanu, Ștefan; Constantin Șerban, *Meșteșugurile din Țara Românească și Moldova în Evul Mediu*, București, Editura Academiei, 1969.

- Ostrogorsky, Georg, *La commune rurale byzantine*, în „Byzantion”, vol. 32, nr. 1, 1962, p. 139-166.
- Pach, Zsigmond Pál, *Das Problem der „dérogeance” und der „noblesse commerçante” im XVI-XVIII. Jahrhunderte*, în vol. XIIe Congrès International des Sciences Historiques, Vienne, 29 aout-5 septembre 1965, vol. V, Actes, Vienne, Ferdinand Berger & Söhne, 1965, p. 171-173.
- Pakucs, Mária, “Și nici vămile nu mai sunt cum au fost, ci ați mărit și vămile...”. *Matia Corvin și reforma sa din 1467*, în SMIM, vol. XXII, 2004, p. 217-220.
- Pamfile, Tudor, *Industria casnică la români. Trecutul și starea ei de astăzi. Contribuțiuni de artă și tehnică populară*, București, Socec, 1910.
- Pamuk, Şevket, *A Monetary History of the Ottoman Empire*, Cambridge, Cambridge University Press, 2000.
- Panaite, Viorel, *Război, pace și comerț în Islam. Țările române și dreptul otoman al popoarelor*, ediția a II-a, Iași, Polirom, 2013.
- Panaiteescu, Petre P., *Cercetări asupra organizației armatei moldovene în Evul Mediu*, în AP, vol. II, nr. 1-2, 2006, p. 153-166.
- Panaiteescu, Petre P., *Contribuții la istoria lui Ștefan cel Mare*, în AARMSI, seria III, tom. XV, 1934, p. 61-81.
- Panaiteescu, Petre P., *Dreptul de strămutare al țăranilor în Țările Române până la mijlocul secolului al XVII-lea*, în SMIM, vol. I, 1956, p. 63-120.
- Panaiteescu, Petre P., *Interpretări românești. Studii de istorie economică și socială*, ediția a II-a, postfață, note și comentarii de Ștefan S. Gorovei și Maria Magdalena Székely, București, Editura Enciclopedică, 1994.
- Panaiteescu, Petre P., *Mircea cel Bătrân*, București, Tip. Bucovina, 1944.
- Panaiteescu, Petre P., *Obștea țărănească în Țara Românească și Moldova. Orânduirea feudală*, București, Editura Academiei, 1964.
- Panaiteescu, Petre P., *Petru Rareș și Moscova*, extras din vol. *În memoria lui Vasile Pârvan*, București, Asociația Academică „Vasile Pârvan” a Foștilor Membri ai Școalei Române din Roma, 1934.
- Panaiteescu, Petre P., *Pripășari și osluhari*, în SAI, vol. II, 1957, p. 57-66.
- Panaiteescu, Petre P., *Tezaurul domnesc. Contribuție la studiul finanțelor feudale în Țara Românească și în Moldova*, în RI, vol. XIV, nr. 1, 1961, p. 49-85.
- Papacostea, Șerban, *Comerț și orașe în politica lui Ștefan cel Mare*, în HU, vol. XII, nr. 1-2, 2004, p. 3-8.
- Papacostea, Șerban, *Din nou cu privire la demografia Țării Românești în secolul XV*, în RI, vol. XXXVII, nr. 6, 1984, p. 577-581.
- Papacostea, Șerban, *Începuturile politicii comerciale a Țării Românești și Moldovei (secolele XIV-XV). Drum și stat*, în vol. *Geneza statului în Evul Mediu românesc. Studii critice*, ediție adăugită, București, Corint, 1999, p. 163-220.
- Papacostea, Șerban, *La mer Noire : carrefour des grandes routes intercontinentales, 1204-1453*, București, Institutul Cultural Român, 2006.
- Papacostea, Șerban, *La Moldavie, État tributaire de l'Empire Ottoman au XVe siècle. Le cadre international des rapports établis en 1455-1456*, în RRH, vol. XIII, nr. 3, 1974, p. 445-461.

- Papacostea, Șerban, *Populație și fiscalitate în Țara Românească în secolul al XV-lea: un nou izvor*, în RI, vol. XXXIII, nr. 9, 1980, p. 1779-1786.
- Papacostea, Șerban, *Trade Routes and State-Building. The Early Commercial Policy of Medieval Wallachia and Moldavia* (translated by Marian Coman), în RI, vol. XXIX, nr. 5-6, 2018, p. 417-473.
- Paraschiv, Mihaela, *Documentele latine de cancelarie din Moldova (secolele XIV-XVIII). Studiu lingvistic și stilistic*, Iași, Junimea, 2004.
- Pascu, Ștefan, *Voievodatul Transilvaniei*, vol. I, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1971.
- Păltănea, Paul, *Informații privind comerțul orașului Galați în secolul al XVII-lea*, în AIIAI, vol. IX, 1972, p. 145-157.
- Pântea, Virgil, *Impozite, taxe și amenzi moldovenești până la 1504 (I)*, în CI, vol. X-XII, nr. 2, 1934-1936, p. 216-224.
- Pântea, Virgil, *Impozite, taxe și amenzi moldovenești până la 1504 (II)*, în CI, vol. XIII-XVI, nr. 1-2, 1940, p. 133-167.
- Pelc, Julian, *Ceny w Krakowie w latach 1369-1600*, Lwów, Kasa J. Manowskiego, 1935.
- Pienaru, Nagy, *Românii și tătarii. Relațiile Țării Românești cu Hoarda de Aur în vremea lui Mircea cel Bătrân*, în vol. Ovidiu Cristea, Gheorghe Lazăr (coord.), *Vocația istoriei. Prinos profesorului Șerban Papacostea*, Brăila, Editura Istros, 2008, p. 297-330.
- Pilat, Liviu, *Iașii și drumul comercial moldovenesc*, în vol. Florin Curta, Bogdan Petru Maleon (coord.), *The Steppe Lands and the World Beyond Them. Studies in Honor of Victor Spinei on his 70th Birthday*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013, p. 563-568.
- Pippidi, Andrei, „Șoimii împărătești”. *Un aspect al obligațiilor Țărilor Române față de Poartă*, în SMIM, vol. XIV, 1996, p. 5-17.
- Pippidi, Andrei, *Criza politică din Moldova anilor 1547-1564. O mărturie neașteptată*, în RI, vol. XVI, nr. 1-2, 2005, p. 153-168.
- Pînzar, Alexandru, *Accesibilitate și centralitate. Târgurile Moldovei în rețeaua internă de drumuri mari de comerț din veacul al XV-lea*, în AP, vol. XII, nr. 1, 2016, p. 287-306.
- Polekhov, Sergey V., *Gramota knjazja Fëdora Koriatoviča 1391 g. i Podol'skaja dan' «v Tataru»*, în „Arhivaryus”, vol. XVII, 2019, p. 97-107.
- Popa-Gorjanu, Cosmin, *Corupția și anticorupția medievală în istoriografia recentă*, în „Annales Universitatis Apulensis. Series Historica”, vol. 20, nr. 1, 2016, p. 13-40.
- Popescu, Anca, *Regim vamal și dominație politică: Chilia și Cetatea Albă în secolul al XV-lea*, în RI, vol. XV, nr. 1-2, 2004, p. 207-214.
- Popovici, Teodora, *Acte domnești din secolul al XV-lea în dublă versiune (latină și slavonă)*, în „Buletinul Cercurilor Științifice Studențești”, vol. 29, nr. 1, 2023, p. 61-78.
- Prodan, David, *Ce era tretina în Transilvania?*, în vol. *Omagiu lui Ioan Lupaș la împlinirea vârstei de 60 de ani*, București, Imprimeria Națională, 1943, p. 728-742.
- Prodan, David, *Despre „iliș” în Transilvania*, în AIINC, vol. VIII, 1939-1942, p. 361-373.
- Prodan, David, *Iobăgia în Transilvania secolului al XVI-lea*, vol. I-II, București, Editura Academiei, 1967-1968.

- Pungă, Gheorghe, *O scutărie domnească din vremea lui Alexandru Lăpușneanu*, în AȘUI, serie nouă, secțiunea a III-a, Istorie, tom. XXX, 1984, p. 43-49.
- Pungă, Gheorghe, *Țara Moldovei în vremea lui Alexandru Lăpușneanu*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 1994.
- Rady, Martyn, *Fiscal and Military Developments in Hungary During the Jagello Period*, în „Chronica. Annual of the Institute of History, University of Szeged”, vol. IX-X, 2009-2010, p. 86-99.
- Rădvan, Laurențiu, *Orașele din Țările Române în Evul Mediu (sfârșitul secolului al XIII-lea - începutul secolului al XVI-lea)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2011.
- Rășcanu, V.; Gh. Gh. Năstase, St. Bârsan, Gh. Băileanu, *Istoricul spitalului orășenesc clinic de adulți din Iași în cadrul evolutiv al fostelor așezăminte Sf. Spiridon*, vol. I, București, Editura Medicală, 1956.
- Regleanu, Mihai, *Un document necunoscut cu privire la văcărit*, în RA, vol. IX, nr. 2, 1966, p. 318-320.
- Reteganul, Gh., *Căianul-Mic, un sat de voștinari și strângătoare de lână din Munții Someșului*, în vol. *60 sate românești cercetate de echipele studențești în vara 1938*, vol. V, *Contribuții la tipologia satelor românești. Sate cu ocupații anexe*, coord. Anton Golopenția, D. C. Georgescu, București, Institutul de Științe Sociale al României, 1942, p. 22-64.
- Reynolds, Susan, *Assembly Government and Assembly Law*, în Janet Loughland Nelson, Susan Reynolds, Susan M. Johns (eds.), *Gender and historiography. Studies in the Earlier Middle Ages in Honour of Pauline Stafford*, London, Institute of Historical Research, 2012, p. 191-199.
- Reynolds, Susan, *Government and community*, în vol. David Luscombe, and Jonathan Riley-Smith (eds.), *The New Cambridge Medieval History*, vol. IV, part I (c. 1024-c. 1198), New York, Cambridge University Press, 2004, p. 86-112.
- Reynolds, Susan, *Law and Communities in Western Christendom, c. 900-1140*, în „The American Journal of Legal History”, vol. 25, nr. 3, 1981, p. 205-224.
- Reynolds, Susan, *Medieval Law*, în vol. *The Medieval World*, eds. Peter Linehan, Janet L. Nelson, New York, Routledge, 2001, p. 485-502.
- Reynolds, Susan, *Rationality and Collective Judgement in the Law of Western Europe before the Twelfth Century*, în „Quaestiones Medii Aevi Novae”, vol. V, 2000, p. 3-19.
- Reynolds, Susan, *Secular Power and Authority in the Middle Ages*, în vol. Huw Pryce, and John Watts (eds.), *Power and Identity in the Middle Ages. Essays in Memory of Rees Davies*, Oxford, Oxford University Press, 2007, p. 11-22.
- Reynolds, Susan, *The Emergence of Professional Law in the Long Twelfth Century*, în „Law and History Review”, vol. 21, nr. 2, 2003, p. 347-366.
- Reynolds, Susan, *The Historiography of the Medieval State*, în vol. M. Bentley (ed.), *Companion to Historiography*, London-New York, Routledge, 1997, p. 117-138.
- Reynolds, Susan, *Trust in Medieval Society and Politics*, în vol. eadem, *The Middle Ages without Feudalism. Essays in Criticism and Comparison on the Medieval West*, London-New York, Routledge, 2012, p. 1-15 (nr. XIII).

- Rezachevici, Constantin, *Cronologia critică a domnilor din Țara Românească și Moldova*, vol. I (secolele XIV-XVI), București, Editura Enciclopedică, 2001.
- Rigaudière, Albert (dir.), *De l'estime au cadastre en Europe. Le Moyen Âge*, Paris, Institut de la gestion publique et du développement économique, 2006.
- Roman, Louis, *Evidențele demo-fiscale din Țările Române (sec. XIII-XV) în context european*, în RA, vol. LI, nr. 3, 1989, p. 270-277.
- Roman, Louis, *Statistiques fiscales et statistiques démographiques, ou les fausses apparences (les Pays roumains et autres régions européennes aux XVe-XIXe siècles)*, în „Annales de démographie historique”, 1985, p. 245-280.
- Rosetti, Radu, *Pământul, sătenii și stăpânii în Moldova*, vol. I, *De la origini până la 1834*, București, Editura Librăriei Socec, 1907.
- Rostás, Zoltán, *Necunoscutul Henri H. Stahl. Avertisment la 120 de ani de la naștere*, comunicare ținută în cadrul Conferinței naționale „Comunismul Românesc”, ediția a X-a, 25 noiembrie 2021.
- Rotman-Bulgaru, Cristina, *Relațiile Moldovei cu Imperiul Otoman la începutul secolului al XVII-lea*, în RI, tom. 29, nr. 5, 1976, p. 677-696.
- Roublev, Michel, *Le tribut aux Mongols d'après les testaments et accords des princes russes*, în CMRS, vol. VII, nr. 4, 1966, p. 487-530.
- Roublev, Michel, *The Periodicity of the Mongol Tribute as Paid by the Russian Princes during the Fourteenth and Fifteenth Centuries*, în vol. Mathias Bernath, Horst Jablonowski, Werner Philipp (eds.), *Forschungen zur Osteuropäischen Geschichte*, vol. XV, Berlin-Wiesbaden, Otto Harrassowitz, 1970, p. 7-13.
- Russell, Angus, „Выведеть свободна два мужа или мытника”. *Typologies of Trading Taxation in Pre-Mongol Rus'*, în „Ruthenica”, vol. XVII, 2022, p. 37-49.
- Russo, Demostene, *Studii istorice greco-române. Opere postume*, vol. I, publicate sub îngrijirea lui Constantin C. Giurescu, de Ariadna Camariano și Nestor Camariano, București, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II”, 1939.
- Rusu, Adrian Andrei, *Ștefan cel Mare și moldovenii din vremea sa*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2022.
- Rusu, Adrian Andrei, *Ștefan cel Mare și Transilvania. Un inventar critic, date nevalorificate și interpretări noi*, în AP, vol. I, nr. 2, 2005, p. 91-122.
- Ruzas, Vincas, *Coins of the Grand Duchy of Lithuania at the Money Museum of the Bank of Lithuania*, Vilnius, Lietuvos bankas, 2015.
- Sacerdoțeanu, Aurelian, „Procelnicul”. *O instituție medievală românească. Din istoria relațiilor româno-turcice*, în AUBI, vol. XV, 1966, p. 49-58.
- Sava, Aurel V., *Târguri, ocoale domnești și vornici în Moldova*, în „Buletin Științific. Secțiunea de științe istorice, filosofice și economico-juridice”, vol. IV, nr. 1-2, 1952, p. 71-97.
- Sava, Igor, *Domeniul mănăstiresc în Țara Moldovei în a doua jumătate a secolului al XIV-lea - secolul al XVI-lea*, Chișinău, Pontos, 2012.
- Sava, Igor, *Practicile economice și exploatarea domeniului mănăstiresc în Țara Moldovei în secolele XV-XVI*, în „Danubius”, vol. XXXI, 2013, p. 31-58.
- Sânzianu, M., *Despre posadă*, în RIR, vol. IV, 1934, p. 306-309.

- Shtalenkov, Ilya, *Basic Types of Silver Payment Ingots in Eastern Europe of 9th-15th Centuries*, în „Wiadomości Numizmatyczne”, vol. LXIII, nr. 1-2, 2019, p. 151-163.
- Shtalenkov, Ilya, *Novye nahodki serebrjanyh platěžnyh slitkov-griven v Belarusi*, în vol. *The Russian Rouble. 700 years of the history. Proceedings of the International Conference, Velikiy Novgorod, April 25-27, 2016*, coord. P. G. Gajdukov, Velikiy Novgorod, Novgorodskij muzej-zapovednik, 2017, p. 49-59.
- Shtalenkov, Ilya, *O platežnyh slitkah grivnah, obrašavšihsja v Velikom knjažestve Litovskom s poslednej četverti 14 do konca 15 veka*, în vol. *Tarptautinė numizmatikos konferencija, skirta Lietuvos nacionalinio muziejaus 150-mečiui*, coord. Dalia Grimalauskaitė, Vilnius, Lietuvos nacionalinis muziejus, 2010, p. 181-194.
- Shtalenkov, Ilya, *Regional'nye varianty novgorodskih rublej i litovskie «trehgrannye» grivny*, în „Srednevekovaja numizmatika Vostočnoj Evropy”, vol. VII, 2018, p. 218-230.
- Sibechi, Gheorghe, *Contribuții la unele aspecte economice din ocoalele domnești ale Moldovei în secolele XV-XVIII*, în „Studii și comunicări. Publicația Muzeului Județean de Istorie și Etnografie Focșani”, vol. II, 1979, p. 45-59.
- Silverstein, Adam J., *Postal Systems in the Pre-Modern Islamic World*, Cambridge, Cambridge University Press, 2007.
- Solcan, Șarolta, *Societatea românească din secolul al XVII-lea în izvoarele de expresie maghiară*, București, Editura Universității din București, 2000.
- Spasski, Iwan G., *Das russische Münzsystem. Ein historisch-numismatischer Abriß*, Berlin, Verlag für Verkehrswesen, 1983.
- Spinei, Victor, *Aspecte controversate ale contactelor românilor cu turanicii în secolele X-XIII*, în „Arheologia Moldovei”, vol. XIX, 1996, p. 271-279.
- Spinei, Victor, *Marile migrații din estul și sud-estul Europei în secolele IX-XIII*, Iași, Institutul European, 1999.
- Spinei, Victor, *Terminologia politică a spațiului est-carpatic în perioada constituirii statului feudal de sine stătător*, în vol. *Stat, societate, națiune. Interpretări istorice*, vol. îngrijit de Nicolae Edroiu, Aurel Răduțiu, Pompiliu Teodor, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1982, p. 66-79.
- Spînu, Mihai; Gheorghe Bratiloveanu, *Zona etnografică Suceava*, București, Editura Sport-Turism, 1987.
- Spufford, Peter, *Money and its Use in Medieval Europe*, Cambridge, Cambridge University Press, 1988.
- Stahl, Henri H., *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, vol. II, *Structura internă a satelor devălmașe libere*, ediția a doua, revăzută, ediție îngrijită de Paul H. Stahl, București, Cartea Românească, 1998.
- Stahl, Henri H., *Contribuții la studiul satelor devălmașe românești*, vol. III, *Procesul de aservire feudală a satelor devălmașe*, ediția a II-a, revăzută, studiu introductiv și ediție îngrijită de Paul H. Stahl, București, Cartea Românească, 1998.
- Stahl, Henri H., *Controverse de istorie socială românească*, București, Editura Științifică, 1969.

- Stahl, Henri H., *Les anciennes communautés villageoises roumaines. Asservissement et pénétration capitaliste*, Bucarest-Paris, Éditions de l'Académie-Éditions du CNRS, 1969.
- Stahl, Henri H., *Probleme confuze în istoria socială a României*, București, Editura Academiei Române, 1992.
- Stahl, Henri H., *Studii de sociologie istorică*, București, Editura Științifică, 1972.
- Stahl, Henri H., *Teorii și ipoteze privind sociologia orînduirii tributale*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980.
- Stahl, Henri H., *Traditional Romanian Village Communities. The Transition from the Communal to the Capitalist Mode of Production in the Danube Region*, trad. Daniel Chirot, Holley Coulter Chirot, Cambridge University Press-Éditions de la Maison des Sciences de l'Homme, Cambridge-Paris, 1980.
- Stanislaw Hoszowski, *Les prix à Lwow (XVIe-XVIIe siècles)*, Paris, S.E.V.P.E.N., 1954.
- Stănică, Vitalie, *Prețurile din Țara Românească și Moldova între anii 1601-1626*, în RA, vol. XLVI, nr. 3, 1984, p. 282-289.
- Stoicescu, D., *Despre ferie*, în „Dreptul”, vol. XLV, nr. 8, 1916, p. 57-59.
- Stoicescu, Nicolae, *Cum măsurau strămoșii. Metrologia medievală pe teritoriul României*, București, Editura Științifică, 1971.
- Stoicescu, Nicolae, *Curteni și slujitori. Contribuții la istoria armatei române*, București, Editura Militară, 1968.
- Stoicescu, Nicolae, *Regimul fiscal al preoților în Țara Românească și Moldova până la Regulamentul Organic*, în BOR, vol. LXXXIX, nr. 3-4, 1971, p. 335-354.
- Stoicescu, Nicolae, *Sfatul domnesc și marii dregători din Țara Românească și Moldova (sec. XIV-XVII)*, București, Editura Academiei, 1968.
- Stoicescu, Nicolae, *Treapădul și ciubotele în secolele XVI-XVIII*, în RI, vol. XXII, nr. 2, 1969, p. 281-288.
- Stoide, Constantin A., *Despre sulgiu și ialoviță*, în vol. *În amintirea lui Constantin Giurescu la douăzeci și cinci de ani de la moartea lui (1875-1918)*, volum tipărit sub îngrijirea lui Constantin Marinescu, Alexandru Rosetti, Victor Papacostea și Constantin Grecescu, București, 1944, p. 493-498.
- Systèmes économiques et finances publiques*, sous la direction de Richard Bonney, traduit de l'anglais par Roland Marx et Nora Wang; texte français établi par Jean-Claude Hocquet, Paris, Presses Universitaires de France, 1996.
- Székely, Maria Magdalena, *A fi un domn bun în Țările Române*, în SMIM, vol. XL, 2022, p. 39-65.
- Székely, Maria Magdalena, *Monarhul ideal în imaginarul Evului Mediu. René d'Anjou și Ștefan cel Mare*, în AP, vol. VI, nr. 1, 2010, p. 283-302.
- Székely, Maria Magdalena, *Pensée politique en la Moldavie du XVIIe siècle*, în vol. *Power, Aristocracies and Propaganda: Forms of Legitimizing and Challenging Rulership in France and Moldavia (16th-17th Centuries)*, eds. Andrei Constantin Sălăvăstru, Ioan-Augustin Guriță, Sorin Grigoruță, Konstanz, Hartung-Gorre Publishers, 2023, p. 197-220 (traducerea în limba franceză îi aparține Măriucăi Alexandrescu).
- Szwagrzyk, Józef Andrzej, *Pieniądz na ziemiach polskich X-XX w.*, Wrocław, Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo, 1990.

- Șimanschi, Leon, „Închinarea” de la Vaslui (5 <iunie> 1456), în AIIAI, vol. XVIII, 1981, p. 613-637.
- Ștefănescu, Ștefan, *Les structures économiques dans les Principautés Roumaines aux XIVe-XVIIe siècles. Le régime fiscal rural*, în vol. *Nouvelles Études d'Histoire publiées à l'occasion du XVIIIe Congrès International des Sciences Historiques à Montréal*, 1995, vol. IX, Bucarest, Éditions de l'Académie, 1995, p. 25-30.
- Ștefănescu, Ștefan, *Populația rurală în Principatele române în secolele XIV-XVII. Obligații fiscale și domeniile*, în vol. *Miscellanea in Honorem Radu Manolescu Emerito*, București, Editura Universității București, 1996, p. 138-143.
- Ștefănescu, Ștefan; Damaschin Mioc, Haralambie Chircă, *L'Évolution de la rente féodale en travail en Valachie et en Moldavie aux XIVe-XVIIIe siècles*, în RRH, vol. I, nr. 1, 1962, p. 39-60.
- Ștefănescu, Ștefan; Damaschin Mioc, *Țărănimea din Țara Românească și Moldova în veacul XVII*, în RI, vol. 32, nr. 12, 1979, p. 2285-2302.
- Știrbu, Constanța; Ana-Maria Velter, *La circulation des monnaies en argent des Pays Bas sur le territoire des Principautés Roumaines aux XVIe et XVIIe siècles*, în vol. *Proceedings of the XIth International Numismatic Congress*, vol. IV, edited by Tony Hackens, Ghislaine Moucharte, Séminaire de Numismatique Marcel Hoc, Louvain-la-Neuve, 1993, p. 47-60.
- Tanoviceanu, Ioan, *Zavescă și ferăie*, în „Dreptul”, vol. XLV, nr. 11, 1916, p. 81-87.
- The Cambridge History of Medieval Monasticism in the Latin West*, edited by Alison I. Beach and Isabelle Cochelin, Cambridge, Cambridge University Press, 2020.
- The Routledge Handbook of Public Taxation in Medieval Europe*, edited by Denis Menjot, Mathieu Caesar, Florent Garnier and Pere Verdés Pijuan, New York, Routledge, 2023.
- Tofan, Constantin, *Evoluția sistemului vamal moldovenesc din secolul al XIV-lea până la începutul secolului al XIX-lea*, Bacău, Rovimed Publishers, 2014.
- Touzery, Mireille (dir.), *De l'estime au cadastre en Europe. L'époque moderne*, Paris, Institut de la gestion publique et du développement économique, 2007.
- Trajdos, Tadeusz M., *Zagadka półgroszków podolskich*, în „Wiadomości Numizmatyczne”, vol. XXVII, nr. 1-2, 1983, p. 73-80.
- Turcu, Constantin, *Cele mai vechi statistici moldovenești*, în SCȘI, vol. VII, fasc. 2, 1956, p. 57-88.
- Turcu, Constantin, *Contribuții la cunoașterea posadei*, în SCȘI, vol. V, nr. 3-4, 1954, p. 401-416.
- Turcu, Constantin, *Vechi încercări de exploatare minieră în Moldova*, în SCȘI, vol. VIII, fasc. 2, 1957, p. 307-319.
- Țugui, Pavel, *Scrisori primite de la Teodor Bălan*, în „Analele științifice ale Universității «Ștefan cel Mare» din Suceava. Secțiunea Istorie”, vol. II, nr. 2, 1996, p. 440-464.
- Ungureanu, Gheorghe, *Date inedite cu privire la modul de redactare a actelor în cancelaria lui Miron Barnovschi*, în RA, vol. VIII, nr. 2, 1965, p. 83-88.
- Vásáry, István, *Taxation in the Jochid Ulus*, în vol. *The Mongol World*, ed. Timothy May, Michael Hope, London, Routledge, 2022, p. 468-483.

- Vásáry, István, *Turks, Tatars and Russians in the 13th-16th Centuries*, London-New York, Routledge, 2018.
- Veliman, Valeriu, *Câteva considerații privind haraciul Moldovei la mijlocul secolului al XVI-lea*, în AIIAI, tom. XIX, 1982, p. 285-301.
- Veliman, Valeriu, *Noi precizări în legătură cu haraciul Moldovei la mijlocul secolului al XVI-lea*, în RA, vol. XLVI, nr. 2, 1984, p. 203-212.
- Viața feudală în Țara Românească și Moldova (secolele XIV-XVII)*, red. Petre P. Panaitescu, Valeria Costăchel, Aurel Cazacu, București, Editura Științifică, 1957.
- Vlad, Matei D., *Colonizarea rurală în Țara Românească și Moldova (secolele XV-XVIII)*, București, Editura Academiei, 1973.
- Vlad, Matei D., *Impunerea și perceperea dărilor pe cai în Țările Române (până la sfârșitul secolului al XVIII-lea)*, în RI, anul X, nr. 3, 1957, p. 135-152.
- Vlad, Matei D., *Ruptoarea, o instituție caracteristică regimului fiscal al satelor de colonizare din Țara Românească și Moldova (sec. XVII-XVIII)*, în RA, vol. XII, nr. 2, 1969, p. 71-86.
- Vlădescu, Ion, *Despre dări sau impozite*, vol. I, Birul, București, «Cartea Românească», 1925.
- Waschko, Stanisław, *Celnictwo w Polsce przedrozbiorowej: cla i polityka celna, instruktarze i postępowanie celne*, Sopot-Poznań, Nakładem Wyższej Szkoły Ekonomicznej, 1960.
- Weigand, Gustav, *Die Namen der rumanischen Judeŕe im Altreich*, în „Balkan-Archiv”, vol. IV, 1928, p. 168-177.
- Wickham, Chris, *Lineages of Western European Taxation, 1000-1200*, în vol. *Colloqui Corona, municipis i fiscalitat a la baixa Edat Mitjana*, eds. Manuel Sánchez Martinez, Antoni Furió, and Prim Bertran i Roigè, Lleida, Institut d’Estudis Ilerdencs, 1997, p. 25-42.
- Xenopol, Alexandru D., *Istoria românilor din Dacia Traiană*, vol. III, ediția a IV-a, îngrijită de Nicolae Stoicescu și Maria Simionescu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1988.
- Żabiński, Zbigniew, *Porównanie waluty, cen i zarobków w Czechach i w Polsce w XIV-XVIII wieku*, în „Kwartalnik historii kultury materialnej”, vol. XIII, nr. 4, 1965, p. 719-726.
- Żabiński, Zbigniew, *Systemy pieniężne na ziemiach polskich*, Wrocław, Polska Akademia Nauk, 1981.
- Zahariuc, Petronel, *Contribuții la istoria Movileștilor. Mănăstirea Todireni*, în vol. *Movileștii. Istorie și spiritualitate românească*, vol. II, *Ieremia Movilă: domnul, familia, epoca*, ediția a II-a, Sfânta Mănăstire Sucevița, Editura Mușatinii, 2013, p. 193-214.
- Zahariuc, Petronel, *Contribuții la istoria satelor din ținuturile Hotin și Dorohoi ale mănăstirii Todireni, metoc al mănăstirii Sf. Pavel de la Muntele Athos*, în AIIIX, vol. LIX, 2022, p. 49-66.
- Zahariuc, Petronel, *Țara Moldovei în vremea lui Gheorghe Ștefan voievod (1653-1658)*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2003.

- Zamfirescu, Ion, *Contribuții la cercetarea unei gospodării țărănești din satul Cornova*, în „Arhiva pentru știința și reforma socială”, vol. X, nr. 1-4, 1932, p. 480-520.
- Życiński, Stanisław, *Les monnaies d'or en Pologne aux XVIIe et XVIIIe siècles. Florin, czerwony złoty, ducat hongrois et portugais*, în „Balcanica Posnaniensia. Acta et studia”, vol. IV, 1989, p. 329-332.